Poštarina plačana. Posamezna številka 60 vin.

Štev. 2. V Ljubljani, v petek dne 14. januarja 1921. Leto IV.

DOMOVINA

Oglasi:
Za 1 mm × 60 inseratnega stolpiča mali 60 vinarjev, uradni 1·20 K, poslano, posmrtnice in reklame 2 K.
Večkratne objave popust.

Izhaja vsak petek.
Upravništvo „Domovine" v Ljubljani, Sodna ulica 6.
Uredništvo „Domovine", Miklošičeva c. 16, Tel. 72.

Naročnina:
Mesečno 3 K, četrtletno 9 K, polletno 18 K, celoletno 36 K.

Mladina svobode.

V mladih žilah teče mlada kri, ki hoče prostega udejstvovanja, ki ne trpi, da bi jo kdo oviral v njenem krepenenju po poti naprej. Moč mladine je divja in kar se zdi trudnemu starcu nedosegljivo, je za mladino lahka igrača.

Mladina se vzpenja proti zvezdam, da ne klone njen duh v suženjstvu vsakdanjih malenkosti. Mladina je konjenica naroda, ona dirja naprej, išče in napada sovražnika, da ustalenejši duhovi morejo mirno graditi stavbo narodove bodočnosti.

Mladina je napadalna, njeno udejstvovanje gre naprej. Na svojem pohodu hoče imeti pot, ki je vsa polna solnca, na kateri ni črnih senc, ob kateri ne čepe sebični dobičkaželjneži, ljudje, ki v svoji zaslepljenosti ne vidijo narodove celote. Mladina je radikalni gardni regiment svobode. In ker je mladina iz potrebe svoje prekipevajoče duše oznanjevatelj in boritelj svobode, zato je mladina živi sok demokratične misli. Demokratizem pomeni svobodo in svoboda je temelj vsakega napredka. Napredek je pa mogoč samo tam, kjer je zagotovljena svoboda izraževanja misli in kjer je dana možnost te misli prosto zastopati. Demokratična svoboda pa nikakor ni ona, danes tako priljubljena prostost, da more posameznik ali manjšina otvoriti boj proti koristim velike večine naroda, proti zakonom in postavam, katere so prožete demokratičnega duha. Demokratizem v državi, v narodu in v deželi zahteva, da se manjšina podvrže večini, ako ta večina širi napredek in se bori za splošno korist. Moralna pravica večine je, da zahteva pokorščino, ker drugače bi bilo vsako družabno življenje nemogoče, nastala bi splošna zmeda, pobijanje, ropanje, tatvine, uboji, požigi bi bili odsev te napačne „svobode". Prava svoboda, katero hoče čisti demokratizem, prosi, da posameznik v slučaju potrebe stori za dobro splošnosti tudi ono, kar mu je mogoče neljubo.

Čista svoboda, ki zagotovi narodu napredek, hoče, da se vsak posameznik čuti kot član ene velike skupine, naroda. Narodove bolesti, trpljenje, radosti in sreča morajo biti bolesti, trpljenje, radost in sreča vsakega demokratično čutečega človeka. Klerikalne verige, ki so držale v ječi pravo demokratično svobodo, smo premagali, pa nevarnosti prave svobode še nikakor niso odstranjene. — Smelo dviga glavo moskovski klerikalizem, ki hoče ravno nasprotno od demokratične svobode, da bi se cel narod pokoril ukazom prav mogotcev. Takozvani komunizem tepta svobodo posameznika in naroda in pušča na stežaj odprta vrata sovražnikom od znotraj in od zunaj.

V teh nevarnih časih, ko je od vseh strani ogroževan obstoj in napredek naroda, mora mladina vasi, trgov in mest udariti ob mizo in zaklicati: demokratična svoboda je samo ona, ki zajamči narodov obstoj. Mi smo mladina naroda, narodova svoboda je ukaz našega demokratičnega mišljenja in v borbi za to svobodo smo mi konjenica armade.

Klerikalci v svoji stari vlogi.

Klerikalna politika je bila vedno protinarodna in protiljudska. V avstrijskih časih so šli za vsako dunajsko vlado čez drn in strn in posebno v delegacijah je bil vedno slovenski klerikalec, ki je proslavljal zunanjo politiko raznih Goluchowskih, Ährenthalov in drugih zunanjih ministrov bivše monarhije, ki so bili vsi strupeni sovražniki našega naroda. Klerikalci so se vedno naravnost potegovali za to, da bi bila avstrijska armada čim močnejša in so brez besedice ugovora glasovali za vse ogromne izdatke za armado in vsakokratni vojni minister je smatral naše klerikalce vedno za one, ki bodo brezpogojno glasovali za vse njegove predloge.

To so vse znane reči in zato so se klerikalci tudi mogli držati na površju samo s pomočjo dunajske vlade, ki je dobro vedela, da klerikalcev ne podpira zastonj, temveč da se bodo oni pokazali hvaležne s tem, da bodo vedno služili interesom dunajske protislovanske politike. Razen vladine podpore so pa imeli klerikalci v vsaki župniji po enega ali več stalnih agitatorjev, duhovnikov, ki so s pomočjo prižnice in spovednice utrjevali med neukim ljudstvom njihovo moč.

Vsa klerikalna politika je bila ena sama dolga veriga izdajstev na narodu, posebno ostudna je pa bila ta izdajalska politika za časa vojne, ko so se duhovniki vrgli kot rablji na ubogo ljudstvo in mu dopovedovali, da je vojna, ki jo vodi avstrijski cesar, pravična in Bogu dopadljiva, četudi je vsak količkaj razumen človek mogel jasno videti, da je to roparska vojna, ki so jo začeli avstrijski in nemški ministri, z dovoljenjem in sodelovanjem obeh cesarjev z glavnim ciljem: streti Slovanstvo. To so dobro vedeli tudi naši duhovniki, posebno pa klerikalni voditelji in vendar so bili tako pokvarjeni, da so navduševali slovensko ljudstvo za vojno — proti njemu samemu!

Šele takrat, ko je bilo že vsakemu otroku jasno, da je vojna za Avstrijo in njene zaveznike izgubljena in da bo navzlic molitvam in procesijam zmagala pravična stvar, da se bo Slovanstvo dvignilo, šele takrat so klerikalci obrnili plašč, ker so se opravičeno bali, da bo konec Avstrije pomenil tudi njihov konec. Takrat so ti hinavci nad hinavci vrgli vso odgovornost za svojo protinarodno politiko na enega človeka, na dr. Šusteršiča, ki so ga vrgli iz stranke, misleč, da so se s tem očistili od svojih grehov in tako so prišli v Jugoslavijo, ki so jo poprej vedno preklinjali in z vso vnemo podpirali avstrijsko politiko, naperjeno proti ustvaritvi Jugoslavije.

Kdor je klerikalce dobro poznal, ta jim takrat ni verjel, ta je vedel, da je vse njihovo jugoslovanstvo najpodlejša hinavščina, ker volk pač menja dlako, ne menja pa svoje narave. Klerikalci so pač zamenjali — na zunaj — zastavo, ampak v svoji notranjosti so ostali taki, kakršni so vedno bili: protinarodni in pripravljeni služiti vsakemu sovražniku našega naroda.

Poglejmo jih samo malo v njihovi sedanji vlogi! Naša mlada država, ki ima vse pogoje za napredek in procvit, se mora urediti na znotraj in zato so bile volitve v ustavotvorno skupščino, ki naj položi temelj državi. Volitve so bile tako svobodne, da nas na tej svobodi lahko zavidajo najnaprednejši narodi. Glasovali so vsi polnoletni državljani, nobenega pritiska ni bilo in glasovanje je bilo tako tajno, da bolj tajno že biti ni moglo. Izvoljeni so bili poslanci, ki so za močno, edinstveno državo, ker samo taka država more prospevati in takih poslancev je večina. Izvoljeni so pa tudi taki poslanci, ki jim do države nič ni in tudi ne do blagostanja ljudstva, temveč samo do tega, da zadostijo svoji samopašnosti, vladoželjnosti in dobičkaželjnosti.

Naši klerikalci so doživeli pri volitvah grozovit poraz, to so bile prve volitve, pri katerih so oni prišli v manjšino in v ustavotvorni skupščini so si takoj poiskali družbo med onimi pokvarjenimi elementi, ki bi v interesu naših sovražnikov radi tako oslabili našo državo, da bi ona postala igrača v rokah naših grabežljivih sosedov.

Ta načrt se pa izdajalcem, nekdanjim habsburškim petolizcem, ni posrečil. V ustavotvorni skupščini se je našla večina, ki je sestavila tudi vlado in ki je močna dovolj, da svoj program tudi izvrši. Seveda bi bilo boljše, ko bi ta večina bila še večja in zato se je poskušalo preko božičnih praznikov povečati jo in te poskuse je naše klerikalno časopisje zlorabljalo v to, da je razširjalo z velikim zadoščenjem razne lažnjive vesti, češ, vlada ni trdna, nima večine — padla bo!

Klerikalci bodo kmalu utihnili! Oni bodo kmalu sprevideli, da so jim šli po vodi vsi upi, ki so jih gojili, da se v ustavotvorni skupščini ne bo dobila večina za močno državo in da prevzamejo vlado oni — v zvezi z Radičevci, Frankovci, narodnoklubaši in drugimi bivšimi habsburškimi petolizci. Lepo Jugoslavijo bi nam ustvarili razni Gosarji, Radići in podobni ptiči! Taki naj bi Jugoslaviji postavljali temelje, pa bi se zgradba kmalu zrušila v prah in pepel!

Klerikalci bi že enkrat lahko sprevideli, da s protinarodno politiko ne pridejo daleč. Jugoslavija je delo onih, ki so bili Jugoslovani že takrat, ko je to še bilo zelo nevarno in ko so klerikalci pozivali na boj proti Jugoslaviji in klerikalci so preslabi in preneznatni, da bi mogli to stavbo zrušiti. Zadnje volitve so pokazale, da so klerikalci zaradi svoje protinarodne politike v preteklosti doživeli težak poraz. Ako bodo nadaljevali tako politiko, se jim zgodi pri prvih novih volitvah, da bodo poraženi popolnoma, ker naša država ne bo podpirala protinarodnih strank, kakor je to delala Avstrija, lažnjivim duhovnikom pa ljudstvo ne verjame več, ker dobro ve, kako so ti duhovniki cela desetletja žugali s peklom vsakemu, ki ne bi volil človeka — dr. Šusteršiča — ki so ga potem vsi, tudi klerikalci, proglasili za izdajalca.

Ako klerikalci mislijo, da bodo mogli še nadalje voditi svojo razdiralno, protinarodno politiko, ako si oni domišljajo, da bodo mogli rušiti našo mlado, ali krepko narodno državo, potem so oni v veliki zmoti! Avstrije ni več in tudi klerikalne hinavščine bo kmalu konec!

Mi se ne bojimo.

Včasih smo imeli Jugoslovani na Dunaju največjega našega sovražnika. Z Dunaja za nas nikdar nič dobrega ni prišlo, temveč vedno samo zlo! Zato nas je že ime Dunaj razburjalo, ker tam je bil sedež onih, ki so noč in dan razmišljali o tem, kako bi nas uničili.

Srečni izid svetovne vojne nas je rešil te dunajske more — upajmo da za vedno, ampak namesto dunajske smo dobili rimsko moro, ki ni nič boljša od dunajske. Deloma je rimska mora še bolj nevarna, ker tam je dvojno središče sovraštva proti nam: središče italijanskega nacionalizma in obenem središče papeštva.

Italijanski nacionalizem poznamo dobro in pri nas menda ni človeka, ki se ne bi zavedal, da bomo imeli v njem tako dolgo smrtnega sovražnika, dokler isti ne bo premagan po pametnih in treznih sinovih italijanskega naroda, ali pa s silo od zunaj. Ta pohlepni italijanski nacionalizem je naš odkrit sovražnik, on nam je odvzel lepe dele naše domovine, zaprl je slovenskemu delu jugoslovanskega naroda dohod do njegovega morja in se pripravlja zasužnjiti nas tudi v gospodarskem oziru. Ta zadnji njegov načrt se mu ne bo posrečil, ker je Jugoslavija svobodna država in kadar bomo sklepali z Italijo trgovinsko pogodbo, se bo morala Italija pač zadovoljiti s tem, da bomo imeli od pogodbe mi enake koristi kot ona, ali pa pogodbe ne bo. Ampak pravega prijateljstva med nami in imperialističnim Rimom ne bo nikdar, razmerje med nami in Italijani bo vedno več ali manj napeto, medseboj-

nega zaupanja med nami ne bo nikdar, odnošaji med nami in Italijo bodo močno podobni nekdanjim odnošajem med Srbijo in Avstrijo; italijanski načrti bodo vedno naperjeni proti nam in bodo vzbujali vedno naš odpor.

Dobro pri tem je samo to, da smo si pri nas o vsem tem vsi na jasnem, da vsi vemo, da je Italija naš odkrit sovražnik, ker na ta način bomo bolj previdni in bomo znali paziti Italijanom na prste. Nevarnejši se nam zdi drugi, papeški Rim in za našo dolžnost smatramo, opozarjati na nevarnosti, ki nam pretijo s te strani, posebno še zato, ker ima ta papeški Rim svojo dobro organizacijo in svoje zveste služabnike, ki so vedno pripravljeni služiti temu našemu strupenemu sovražniku — proti lastnemu narodu.

Papež je Italijan, njegov Vatikan je prepojen z italijanskim imperializmom. O tem ni danes nobenega dvoma več, papeški Rim je dal do sedaj že dovolj dokazov, da nam je ravnotako strupeno sovražen, kot kraljevski Rim, ker on se je v raznih cerkvenih zadevah vedel nasproti nami vedno tako sovražno, kot se je vedel kraljevski Rim v političnih zadevah.

Da ne bodo duhovniki raz prižnic vpili, da kamenujemo sv. očeta, hočemo svojo trditev podkrepiti z dejstvi, ki jih noben duhovnik ne ovrže, ako noče naravnost lagati.

Reka je bila v cerkvenem oziru do najnovejšega časa podrejena naši, senjski škofiji. Pa se je zgodilo, da je pustolovec D'Annunzio zasedel Reko. Nihče na svetu te zasedbe Reke ni smatral za končnoveljavno, med nami in Italijo se je vodil zaradi Reke že oster diplomatičen boj, rimskemu papežu je šlo pa vse to veliko prepočasi in ko kraljevski Rim ni mogel politično odcepiti Reke od naše države dovolj hitro, jo je papeški Rim odcepil vsaj cerkveno in je poslal hitro na Reko posebnega «apostolskega» vikarja in Reka je bila odcepljena od senjske škofije. Papež je pač hotel s tem podpreti italijansko diplomacijo in njegov «apostolski» vikar je stopil takoj v prijateljske stike z D'Annunzijem, ki je sicer znan brezverec, ampak delal je za italijanske koristi in to je bilo za papeža — glavno.

Tako je delal papež na Reki. Kako pa dela pri nas tam, kjer so naši kraji podrejeni škofom v inozemstvu, n. pr. v Prekmurju, v Bački itd.? Nič, prav nič ne ukrene papež tukaj, temveč pušča mirno, da se tuji madžarski škofi vtikajo v cerkvene zadeve naše države, ker papežu pač ni do vere, temveč samo do tega, kako bi Jugoslaviji škodoval!

Naša vlada je sprevidela ves nesmisel položaja in je predlagala papežu, da osnuje v Subotici novo škofijo za one dele madžarskih škofij, pi so pripadli naši državi. In kaj je odgovoril papež? **Da tega ne more storiti!** Tukaj torej tega «ne more» storiti rimski papež, četudi so ti kraji že končnoveljavno pripadli naši državi, mogel je pa odtrgati Reko od senjske škofije še predno je Reka bila odtrgana od naše države in dobila svojo samostojnost!

Slepec bo menda videl iz teh dejstev, da je papež v prvi vrsti zagrizen Italijan, ki iz dna svoje duše sovraži Jugoslovane in nam zato škoduje, kjer le more. Ampak mi upamo, da bo imela naša vlada toliko poguma, da bo na svojo pest izvršila ono, česar rimski papež noče izvršiti, t j. da bo tudi brez papeževega sodelovanja iztrgala naše katoličane v Prekmurju in Bački izpod vpliva madžarskih, nam sovražnih škofov in jih podredila našim škofom.

Zelo verjetno je, da se najde na Slovenskem zopet kak rimski hlapec, ki bo z prižnice pravil ljudem, da «Domovina» kamna svetega očeta, zato, ker pišemo resnico in odpiramo ljudem oči, da spregledajo, kje so naši najbolj strupeni sovražniki. Mi se tega čisto nič ne bojimo, ker je pošteno govoriti in pisati resnico in «kamnati» one, ki to zaslužijo. Tako smo delali vedno in tej naši preteklosti ostanemo zvesti tudi v bodoče. Kdor ljubi božjo hčerko resnico, ta nam ostane zvest, kdor pa raje veruje lažnikom, ki zlorabljajo prižnice v dosego umazanih političnih namenov raznih Šusteršičevih naslednikov — ta le naj veruje in naj gre z njimi, saj prišel bo čas, ko bo takih ljudi še prav malo, ker kakor so ljudje sprevideli, da je italijanski nacionalizem naš največji sovražnik, tako bodo kmalu sprevideli tudi to, da je papeški Rim najbolj vneti zaveznik tega italijanskega nacionalizma, torej tudi naš sovražnik, kakor so naši sovražniki tudi vsi oni, ki temu Rimu služijo in izvršujejo med nami njegova povelja. Ti rimski hlapci pripovedujejo ljudstvu, da rimski papež prepoveduje čitati narodne, napredne liste. To pomeni za vsakega resnično narodno čutečega in mislečega našega človeka, da so ravno zato napredni listi dobri in da jih je treba čitati.

Mi se ne bojimo in naši čitatelji gotovo tudi ne!

Zadružništvo.

Vojska je zadala narodu razen krvavih izgub tudi druge, ki se jih na zunaj komaj vidi. Vsled draginje je pokvarila veselje do dela v zadružništvu, ki je našemu ljudstvu že mnogo pomagalo. Med vojno in po njej je vsak bolj le nase gledal. Denarja je bilo obilo. Veliki in korajžni so prišli naprej, mali so zaostali.

Mi pa vemo, da v teh „malih" je moč našega naroda. Oni ne napredujejo skokoma, pač pa solidno in kar njim v dobro pride, ostane v trdnih rokah.

Zato moramo zopet začeti tam, kjer se je prenehalo. Zadružništvo treba na vsej črti poživeti.

Kreditno zadružništvo je med vojsko in poprej šlo nazaj prav občutno. Ne po številkah prometa, te so ogromne. Ampak po važnosti kreditov v gospodarskem življenju in v razmerju z bankami. Banke so kar čez noč zasedle prvo mesto. Nimajo v roki le to, kar se imenujejo bančni posli. Stopile so v veliki meri v prejšnji delokrog hranilnic in Šulce-Delićevih zadrug. To seveda ni krivda bank, ampak drugih zavodov, da niso mogli slediti položaju in trenutnim potrebam in stopili bolj v ozadje.

To zamudo treba skusiti dohiteti. Popolnoma popraviti se stvari seveda ne da.

Delo v kreditnih zadrugah treba poživeti. Načelstva se morajo prenoviti in zasesti z mlajšimi, oz. bolje rečeno **z agilnejšimi močmi** (mladost ni priporočilo za vsako ceno, zlasti v današnjem času domišljavosti in komunizma!) Vse zadruge se morajo dobro pregledati. Treba privabiti novih vlog. Obrestna mera se mora prilagoditi novi situaciji. Zadruge se morajo oklepati trdno svoje centrale.

Produktivno zadružništvo je med vojno malo napredovalo. Pač smo dobili par **obrtniških** zadrug, ki jih moramo na vso moč pospeševati in po dobrem vzorcu tudi drugod ustanavljati. Stanovske zadruge so v tem času posebno potrebne, seveda tudi take, ki prodajajo izdelke članov ali pa imajo svoje obrate.

Konsumno zadružništvo je med vojno zelo rastlo. Potem, ko bomo spet imeli normalne razmere, **bo velik del zopet odpadel.** Ostalo bo le to, kar je res zdravo in potrebno, t. j. ono, kar sloni na masah in se bori proti prenapetemu dobičkarenju. Stvar je jako težavna in nam veleva veliko previdnost.

Ostro se moramo obrniti proti zadrugam, ki so pravzaprav špekulantski zavodi. Oni ne delajo za člane, ampak za druge namene. Ne kupujejo od članov in ne prodajajo članom. N. pr. v Banatu kupijo vino, ga dovozijo v Slovenijo, da pritiskajo na našega vinogradnika, potem inserirajo v listih in prodajajo nečlanom. Škandal je, da sodnija tako zlorabo zadružne oblike dopušča.

Napredne gospodarje vabimo, da se resno zopet oklenejo solidnega zadružništva, ki nam bo dalo moč, da marsikatero posledico vojne ložje prenesemo.

Dopisi.

Iz Škofje Loke. Prejšnja kost zloglasnega kapucinskega prasička je morala obtičati „Slovenčevemu" dopisniku v grlu, ker le še hrešči in izgovarja neumljive besede kakor norec, ki so mu nadeli prisilni jopič. Znano nam je sicer, da misijoni, ki se zadnje čase vrše po naši okolici, marsikoga privedejo ob pamet — saj imamo zaznamovati že tri slučaje blaznosti — vendar smo mnenja, da izvajanja „Slovenčevega" dopisnika ne izvirajo iz blaznosti, pač pa iz zlobnosti in škodoželjnosti rimsko - katoliškega svečenika, ki živi v fantaziji, da uniči vse, kar ne piha v njegov rog. Pa ne boš kaše pihal, fantič mlečnozobi! Kaj ne, rad bi imel krog sebe polno revolucijonarnih — protidržavnih elementov, ki bi te končno postavili še za kakega ministra, pa bojiš se malo roke pravice, zaradi česar se skrivaš za odgovornim urednikom „Slovenca". Da lažeš, t. j. da si lažnjivec in podel obrekovalec, to ti je povedal jasno v „Slovencu" z dne 4. t. m. kapucinski mežnar s polnim imenom. Nam v tem oziru ni potreba nikakih drugih konštatacij, kajti „kdor laže, tudi krade", pravi pregovor in če smo dokazali „Slovenčevemu" dopisniku eno teh lastnosti, sklepa lahko o njegovi nadaljnji verodostojnosti vsakdo sam.

Mora v «Kmetijski družbi». (Dopis z dežele.) Glavni odbor in vodstvo naše «Kmetijske družbe» s pomočjo same deželne vlade ne morejo priti do zaključka, kako bi se red in prepotrebni mir dal na pošten način vsidrati v toliko važno družbo. V „Slovencu" od sv. Treh kraljev je na zadnji strani ključ, ključ miru, kateremu je naglavje: **V eni roki je polič, v drugi kol in pasji bič.»** V istem članku sam dopisnik sebe in župnika ovadi, da sta glavna krivca, te ne baš lepe pantomine, katera se je odigrala dne 12. decembra 1920 popoldne pri občnem zboru kmetijske podružnice in pozneje v neki gostilni v Bohinju. Ako je tajnik vse to zakrivil, zakaj je kot tak še za razdraženimi kmeti v gostilno lezel in s tem še nadalje izzival razjarjene ljudi? Kaj je vleklo župnika z revolverjem v isto gostilno? Ali ne bi bilo bolje, da bi šla vsak na svoj dom? Razumen človek si mora misliti, kakšen namen sta imela župnik in tajnik? izzivalen! Tukaj se odpira ključ, ključ, s katerim se pride do prepotrebnega miru: **Čiščenje!** Deželna vlada je napram podrejenim državljanom dolžna čistiti in kakor hitro bo prepovedala duhovščini pristop h Kmetijski družbi, takoj bo mir! Tu prosim dveh pomislekov. Ali spada zvišani duhni pastir-svečenik med kmete, takrat ko si isti urejajo praktične svoje naloge in svoj poklic? Ali spadajo mogoče kmetje na kak duhovniški «sodalitatis» po farovzih, ko duhovniki sklepajo o svetih, za vero prepotrebnih zadevah? (A ja, za vero — dobro žro in politiko zalivajo, to je «sodalitatis»). Ne, ne, vlada naj čisti! Duhovnik naj naprej dobro živi na svojih sodalitatisih in kmet naj svoje težko stanje sam obravnava. Glavni občni zbor «Kmetijske družbe» naj se takoj izvrši z nasvetom, da se istega duhovščina, če le mogoče, izogne, za leto 1921 naj se zaukaže, da duhovščina, učiteljstvo in drugi neposestniki ne morejo biti pravi, pač pa le podporni udje, katerim ni dana pravica glasovanja ali izvolitve, sicer pa vse druge ugodnosti, ki jih «Kmetijska družba» svojim članom zamore dati.

Iz Brezovegadola. Ambruški župnik Ivan Žavbi je moral na dan Sv. Štefana, seveda, tudi zlorabiti prižnico v umazane klerikalne namene, t. j. agitirati za klerikalne liste in žugati z večnim pogubljenjem onim, ki čitajo napredne liste, posebno «Domovino». Med drugim je rekel, da je «Domovina» najgrši časopis, kdor jo čita, je v sporazumu s hudičem. Dalje je rekel, da je tisti oče, ki ima «Domovino» naročeno v naši fari, slab, ker s tem svoje otroke pohujšuje. In slaba je tista mati, ki trpi pri hiši ta list. V naši fari je majhno število takih in tisti, ki drže „Domovino", so izdajalci in Judeži Iškarijoti. Ta župnikova nesramnost je končno začela presedati ljudem in eden je na koru potrkal na mrežo in rekel glasno: dosti je tega, nakar je Žavbi prenehal. — Ta čudni božji namestnik se tudi v spovednici peča s politiko. Nekega spovedovanca je vprašal, kako je volil. Ta mu je odgovoril, da so volitve tajne in ko je župnik vprašanje ponovil, je tudi spovedanec ponovil svoj odgovor. To je klerikalnega petelina tako raztogotilo, da je rekel, da je njegova pravica vprašati in spovedančeva dolžnost odgovoriti, kako je volil, potem je pa jezno zapahnil linico in spoved je bila končana. — Le tako naprej, pa bo vedno več naročnikov «Domovine» in vedno več kroglic v demokratski škrinjici!

Grahovo. (Lepa pridiga.) Na dan Sv. Štefana se je slišala s prižnice naše farne cerkve pridiga, v kateri so bile tudi naslednje «cvetke»: «Danes je praznik sv. Štefana. Znano vam je, kako so ga kamnali in ravnotako kamnajo danes brezverski časopisi sveto katoliško cerkev. In ti časopisi so danes tako razširjeni po naši fari, da je človeka groza. Ti brezverski časopisi kamnajo svetega očeta papeža, škofe in nas duhovne. Sedaj se bliža novo leto, ko bodo brezverske časopise silili in jih ponujali vam. Toda, ne naročajte se na nje, ker na sodnji dan boste odgovor dajali. Priporoča vam sveti oče papež in mi duhovniki, da jih ne čitate, ker taka hiša, ki ima te brezverske časopise, bo za večno prokleta in pogubljena in sploh bodo naročniki takih listov izključeni iz sv. katoliške cerkve. Berite pa naše časopise, katere mi priporočamo! To so: «Bogoljub», «Domoljub» in «Slovenec»! To so krščanski časopisi, drugi ne.» — V tem smislu približno se je glasila vsa pridiga pobesnelega derviša, ki misli, da je še vedno v srednjem veku, ali pa vsaj v časih proslulega katoliškega voditelja dr. Šusteršiča, za katerega so se potegovali vsi takozvani «katoliški» listi, četudi je bil čisto navaden izdajalec in falot in zato je imel tak strah pred naprednim časopisjem, ki je njegovo izdajalsko početje vedno pravilno ocenjevalo. Današnji klerikalni voditelji tudi gotovo uganjajo razne lumparije,

drugače se ne bi tako bali naprednega časopisja.

Iz Zaloga pri Komendi. Dragi bralci «Domovine»! Morda se boste iznenadili, ko boste čitali dopis iz tega mirnega kraja, ker se sploh malo sliši iz tega klerikalnega gnezda. Volitve so se izvršile mirno, ampak klerikalni magnatje so se vseeno razburili, ko so videli, da ima demokratska stranka tudi čuvarja škrinjice. Ob šestih popoldan se je začelo preštevati število kroglic. Prva je bila JDS, ki je imela deset glasov in čuvar si je mislil: dobro je, brez vse agitacije in brez vsakega shoda in vendar deset glasov! Klerikalci so sicer dobili večino in so mislili, da so zmagali, ampak Zalog ni vse, volitve so bile tudi drugod in še tretji dan mi prinese neka ženica žalostno vest, da je bil g. župan prvi dan po volitvah tako bolan, da je moral ves dan ostati v postelji. Vprašal sem ženico, kaj je vzrok županove bolezni, žena pa mi žalostno odgovori: «Oh, tisti samokrat s Trate v Zalogu, ki je stražil tisto samokratovo škrinjo, ga je tako razdražil, da je zbolel. Oh, ti samokrati so velik križ!» Tako je tarnala ženica, jaz sem jo pa vprašal, kaj je to samokrat in ona mi odgovori, da so to brezverci, pesjaki. «Mati», sem rekel, «to so demokratje, ki so dobri ljudje, zato sem tudi jaz tisti samokrat». Z Bogom! in razšla sva se. — **Pepče s potokov.**

Iz Žirov. Dolgo smo žirovski reveži čakali in prosili, da bi se nas kdo usmilil, pa ni nobene pomoči v tej neznosni draginji in pomanjkanju in to nas je napotilo, da javno spregovorimo o ljubezni klerikalcev do revežev. — Okrajno glavarstvo v Kranju je z dopisom z dne 4. avgusta l. l. št. 804. nakazalo za cenejšo mast revežem v občini Žiri 15.000 kron. Slučajno smo zvedeli za to nakazilo in ko ni bilo nobenega glasu o tem, kdaj se ta znesek razdeli v obliki cenejše masti, smo se obrnili na gerenta Kopača, ki je pa odločno tajil, da bi bil prejel kak znesek v ta namen. Na to je šlo par oseb do gosp. Cankarja, ki ima vedno polna usta ljubezni do revežev, da bi on povedal kaj je z omenjenim nakazilom. Ta je pa ljudi nahrulil, kakor pač on zna in še žugal s sodnijo vsakemu, ki bi govoril, da je prejel kak denar za cenejšo mast. Ko se mu je pa imenovalo par oseb, v katerih imenu se je prišlo, je takoj umolknil. Na to smo šli zopet v občinsko pisarno, tam pa je gerent Kopač že priznal, da je znesek res prejel in ga 2. septembra izročil predsedniku aprovizacijskega odbora Matiju Zajcu in da naj gremo k Janu, Demšarju in Grudnu, da bodo ti trije povedali, kaj je s podporo. Pa Jan ni vedel nič, Demšar tudi nič in Gruden ravnotako nič. Ko smo bili pa pri predsedniku aprovizacijskega odbora Zajcu, nas je ta ozmerjal in vpil nad nami, pomagala mu je pa pri tem še njegova žena. Tako smo sprevideli, da pri naših katoliških možeh ni nobene pomoči in obrnili smo se z vlogo na okrajno glavarstvo v Kranju in na deželno vlado, pa odgovora še do danes ni nobenega. Slučajno smo zvedeli, da je poslalo glavarstvo našo pritožbo gerentu Kopaču z naročilom, da poroča, kaj je naredil z denarjem. Tudi smo zvedeli, da gerent na nobeno točko ni odgovoril, temveč samo sporočil, da je vlogo podpisalo okolo 40 delamržnežev. Obrnili smo se na razne osebe, posebno na župnika, pa nihče se ni hotel pečati z zadevo in tako še do danes nismo dobili ne masti in ne denarja. In kam je zginil denar? Porabili so ga za pokritje primanjkljaja pri aprovizacijskem odboru. Ta odbor je bil že 31. avgusta razpuščen in kako je mogel izročiti Kopač Zajcu denar 2. septembra? Kam pa je mast zginila? Trgovcem so jo dali, ki so jo z dobičkom prodajali. In potem so rekli ti gospodje, da je glavarstvo nakazalo onih 15.000 kron za pokritje primanjkljaja pri aprovizacijskem odboru! Ali ti ljudje tako razumejo ljubezen do reveža, o kateri imajo vedno polna usta? Ali hočejo oni tako reševati socialna vprašanja? Ko je glavarstvo v Kranju zahtevalo izkaz o tem, kdo in koliko je dobil, je rekel gerent proti zanesljivi osebi, ki ga je opozorila na izkaz, da se sedaj lahko dela kar se hoče in da se kar napiše imena. Zato se obračamo tem potem na javnost, da se zve, kako se dela v Žireh z reveži: Okrajno glavarstvo v Kranju in deželno vlado pa vprašamo, če misli še držati ta sistem v Žireh? Najbrže se res misli na obdržanje tega sistema, ker je namesto odstopivšega gerenta Kopača imenovan, ne da bi se vprašalo ljudstvo za njegovo mnenje, Cankar. Od novega predsednika deželne vlade g. dr. Pitamica pričakujemo, da bo ukazal revizijo aprovizacije in ubožnih podpor. Za vse naše trditve imamo dokaze in priče.

Iz Radomlja. Preljuba „Domovina», smrten boj ti je napovedal naš menih. Zatreti te mora, segnati iz Radomlja, čeprav si tako priljubljena. V živo si udarila v zadnji številki s svojo odkrito besedo, zato furja blagoslovljena posoda od hiše do hiše, napenja vse svoje fizične moči in skuša izpreobrniti te brezverne Radomljane. Še v visokošolski in drugi naobraženi delokrog vtikuje svoj nos. V vsem naprednem življu vidi zaslepljenost, nevednost, kateri mora on odpomoči in spraviti vse te narodnomisleče v svoj klerikalni tabor, saj se je sam izrazil „ljudje mene še ne poznajo, ampak jaz imam tukaj, le noter (se je potrkal po čelu) mnogo.“ Dobro, sedaj vemo, da imamo opraviti s človekom, ki ima v glavi mnogo... inteligence to mu ne moremo pripisati ker je odkrito rečeno nima. Vaši odurni, vsiljivi in prepirljivi nastopi po hišah kažejo nizko naobraženost. Vsaka vsiljivost rodi odpor, tako tudi ta, ko priganja ljudi po hišah k izpovedi, govoreč „v tej-le hiši pa moram izpreobrnit eno grešno dušo, drugod zopet drugo» itd. In kakšne odgovore dobiva? Nimam časa, me zebe, če bi me nihče ne videl bi že šel, ker drugače me bodo pitali, da sem hinavec in vse druge reči. Čemu taka agitacija kar na debelo in na drobno? No, nam je čisto prav, spregledali bodo še oni, ki imajo zaslepljene oči, da je to vseskupaj samo kšeft, srednjeveški inkvizitorski smehljaj, ko skuša s svojim hinavsko prikritim obrazom speljati narodno čuteče občane v svojo mračnjaško zaspanost. Ako je pa tak narodno čuteč duhovnik kot pripoveduje raz prižnice, tak vnet dušni pastir, čemu ni ostal tam doli v zasedenem ozemlju? Zakaj je zapustil njemu izročene ovčice ljutemu sovražniku v roke, sam pa pribežal v našo mlado Jugoslavijo? Ali so ga morda Italijani pregnali? Čudno. Saj je vendar Italija tako pobožna država, ki ima v svojem osrčju samega rimskega papeža. No če so pa to storili, videli so v njegovi družbi le korak v nazadnjaštvo in brezdelnost. Seveda Jugoslavija naj pa sprejema vse te vrste ljudi, ki so rakrana v državnem ustroju, zavirača vsega napredka in izobrazbe. No sedaj nam pa še pove ta pater kako je s šnopsom, katerega mu je priberačila vaška revica stara okrog 80 let. Mesto, da bi sebi revica priborila košček kruha, pa jo je poslal šnops beračit, res prav po katoliškem receptu. Kot poslušen član sv. kat. cerkve in nje namestnikov je vzela reva tričetrtlitrsko steklenico in hajd po vasi za šnopsom, saj je vendar za gospoda in ta pot jo privede gotovo 1 *km* bližje nebes. Tu je dobila četrt litra, tam malo manj in v tretjem kraju malo manj ko četrt litra, tako da ni bila tričetrtliterska steklenica polna. Prinese menihu vsa vesela, da je storila bogu uslužno delo. In glej, kaj se zgodi! Menih jo nahruli, da mu je ona šnops spila, ker ni polna steklenica. Revica je zatrjevala in dokazovala svojo nedolžnost, a vse bob v steno. Grdil jo je ta dični pater v njeni nenavzočnosti pri shodu Marijine družbe s tako doslednostjo, da je zavrela kri po žilah Marijine device in hajd v Kamnik k drugemu patru k izpovedi. Tu je povedala ves svoj križev pot. Spovednik jo zavrne, to ne spada sem, pojdite na porto in tam povejte. Reva gre in pove. Kaj je opravila nam ni še znano, samo toliko vemo, da vrana vrani ne izkljuje oči. Pater uganja svojo politiko po klerikalni taktiki naprej, zato je imel tudi tako imenitno novoletno voščilo za nas poslušajočo cerkev. Samo mi duhovniki in mi duhovniki smo vaši v veri, upanju in ljubezni, samo mi, kaj Bog, Marija itd., mi smo vam vse. Vsak še tako razboriti se je povspel ta dan preko politike in želel mir, mir med vami, srečo, blagostanje, zadovoljstvo, le iz ust radomeljskega meniha ni bilo diha o vseh teh lepih čednostih, ampak samolastna hvala, ki se pod mizo valja — tako se glasi pregovor.

Iz Motnika. Naši duhovniki vedno vpijejo, da je vera v nevarnosti, ker ljudje čitajo napredne liste. Seveda, vera je res v nevarnosti, pa ne zaradi naprednih časopisov, temveč v prvi vrsti zaradi takih duhovnikov, kakršen je naš častiti g. Pavlič. Pri nas je vsak dan ob 7. uri maša in Motničani so prišli tudi 4. t. m. v cerkev ob običajnem času. Tam so čakali in čakali, g. Pavliča pa od nikoder ni bilo. Ljudje so začeli godrnjati in eden je šel klicati g. Pavliča, ki je pa trdno spal. Ljudje so takoj uganili, da je duhovni gospod prejšnji večer predolgo gledal v kozarec. Sploh se ta častiti gospod Pavlič prav malo briga za cerkvene reči, pač pa se tem bolj peča s politiko in zlorablja pri tem tudi prižnico. Za časa volitev je n. pr. rekel s prižnice, da se bodo oni, ki ne bodo volili njegove (klerikalne) stranke, še v grobu obračali. Dokler nam taki ljudje čuvajo vero, mora biti vera res v nevarnosti, ker taki duhovniki delajo iz cerkev agitacijske lokale za klerikalno stranko in s tem gotovo ne pospešujejo verskega čustvovanja, pač pa ga ubijajo.

Iz Blok. Našemu županiku Šviglu je zaslužek župnije premajhen, zaradi tega se je poprijel še drugega poklica. Prevzel je tudi službo policista, ki kakor izgleda prav dobro nosi. V nedeljo dne 9. januarja je imel glavno skušnjo. Dve ženski sta prišli v cerkev in se ustavili pred korom. Župnik pride in sune vsako enkrat v hrbet s pestjo. Ženski sta mu potem poslali primeren dopis in vsaka je priložila za bunko po deset kron. Torej v par sekundah je zaslužil 20 kron. Gotovo bo tudi še nadalje izvrševal ta dobičkanosni poklic. Prišel je k nam tudi njegov brat Jože Švigelj, to je suspendirani župnik, ki je bil seveda po „nedolžnem“ suspendiran. Na Blokah je očividno dobra reja!

Politični pregled.

Ustavotvorna skupščina se je zopet sestala in zdi se, da se

Pašičeva vlada spopolni

z vstopom zemljoradnikov, ki so predložili svoje pogoje in je pričakovati, da bo radikalsko-demokratična koalicija te pogoje sprejela. Kar se demokratov tiče ni nobenega dvoma, da bodo pogoje zemljoradnikov (samostojnih kmetov) sprejeli, saj so tudi oni v prvi vrsti kmetska stranka in upati je, da tudi radikalci ne bodo nasprotovali zahtevam zemljoradnikov. Ako se doseže sporazum, potem se vladna večina poveča za 40 poslancev in vladi se ne bo nič moglo očitati, da nima sigurne večine, kakor se ji tudi ne bo moglo očitati, da se nahajajo v njeni parlamentarni večini samo trije Slovenci (demokrati), ker bodo zastopani Slovenci tudi po poslancih samostojne kmetijske stranke.

Kakor se iz zgorajšnjega vidi, so

splavali klerikalni upi po vodi,

ker se vedno bolj zbližujejo vsi oni elementi v ustavotvorni skupščini, ki so za delo in za enotno državo, medtem ko so klerikalci še do zadnjega upali, da se bo našla nazadnjaška večina, ki bo ovirala vsak napredek in dalje slabila državo, katere temelje so že dosti globoko izpodkopali razni brezvestneži, ki mislijo, da mora biti država samo sredstvo za dosego njihovih strankarskih namenov. Krog onih, ki hočejo v ustavotvorni skupščini resnično delati za koristi države in ljudstva, postaja vedno večji in zato je upravičeno upanje, da se bo ustavotvorna skupščina močno razlikovala od začasnega narodnega predstavništva, v katerem se je veliko govorilo in prepiralo, storilo pa prav malo.

Medtem ko so se začele razmere v notranjosti države vendar normalno razvijati, imamo še vedno dosti odprtih zunanjih vprašanj, posebno

naši odnošaji z Italijo

navzlic dosežnemu sporazumu v vprašanju mej še vedno niso dobri in nosijo v sebi kali novih sporov. Italijani se namreč obotavljajo z izpraznitvijo onega ozemlja, ki je prisojeno naši državi in iščejo razne izgovore. Po pravici bi oni morali izprazniti to zemljo takoj po ratifikaciji sklenjene pogodbe, sedaj so pa stavili naši vladi predlog, da se to izvrši šele v mesecu maju. Upati je, da bo naša vlada to italijansko zahtevo z vso odločnostjo zavrnila, ker Italija nima nobene pravice še dalje držati v svojih rokah ozemlja, ki pripade po obojestranskem sporazumu naši državi. Sicer pa je jasno, kam pes taco moli: Italija bi hotela držati to ozemlje v svojih rokah, dokler se ne sklene med našo državo in njo trgovska pogodba, da bi mogla s tem pritiskati na nas, da bi ji dali v trgovinski pogodbi čim več ugodnosti, tako, da bi od nje samo Italija imela koristi. Na ta lim pa mi ne bomo šli, ker trgovska pogodba nima z določanjem mej nič skupnega, ona se bo sklepala samo med dvema popolnoma ravnopravnima državama, v to edino svrho, da ima od nje koristi ena in druga država. Sicer bi pa bilo najbolje, da sklenemo to pogodbo na čim krajši rok, ker v par letih bomo mi lahko sklepali še veliko povoljnejše trgovinske pogodbe kot danes in zato ne bi bilo pametno vezati se na daljšo dobo.

Evropska javnost se mora vedno bolj pečati

z razmerami v Avstriji,

kjer se očividno bliža polom, kar se vidi najbolje iz vedno niže padajoče vrednosti avstrijskega denarja. Še v septembru se je dobilo za en dinar okoli devet avstrijskih kron, danes se dobi za en dinar (naše štiri krone) že čez 18 avstrijskih kron! Štrajki so v Avstriji na dnevnem re-

du, sedaj štrajkajo železničarji, potem poštni, brzojavni, ali kateri drugi uradniki, potem zopet vsi uradniki in delavci skupaj, tako, da država ne pride iz štrajkov. Da potolaži svoje uradništvo, mu mora avstrijska vlada vedno povišati prejemke in ker so državni prejemki premajhni, mora vlada izdajati vsak dan nove bankovce, posledica tega pa je, da je vrednost denarja vedno manjša. Francozi se posebno zanimajo za te žalostne razmere v Avstriji in ker se bojijo združitve Avstrije z Nemčijo, bi radi Avstriji pomagali iz njenih stisk, pa imajo svojih skrbi preveč in bi najraje videli, da bi Avstriji pomagale nasledstvene države, posebno Jugoslavija in Češkoslovaška. Nam pa, seveda, niti na misel ne pride, da bi se pečali z usodo Avstrije, ker imamo dela dovolj z zidanjem lastne bodočnosti, hvaležnosti pa tudi nismo Avstriji dolžni nobene in naj se ona lepo sama pobriga za sebe. Razmere, o katerih se Avstrija nahaja, so naravnost obupne in v par mesecih pride do poloma, ali pa do združitve z Nemčijo, ki je pa tudi revna in se tega povečanja bremena ne bi posebno razveselila, ker bi jo ono samo še bolj obremenilo.

Madžarska se tudi ne nahaja v mnogo boljšem položaju kot Avstrija. Tam se sedaj vodi ljut boj med posameznimi strankami zaradi vprašanja:

kdo bo madžarski kralj,

bivši kralj Karel Habsburški, kak drugi Habsburgovec, kak drugi princ ali pa celo kak madžarski grof. Kar se Karla in Habsburžanov sploh tiče, bodo morali Madžarji na vsak način odnehati, ker niti naša država, niti druge nasledstvene države nikdar ne bodo dovolile, da bi se kak Habsburžan vsedel na prestol v kaki sosednji državi, bodisi v Avstriji, bodisi na Madžarskem. — Druga velika skrb, ki tare Madžarje, je vprašanje zapadne Ogrske, t. zv. «Burglanda», ki je po mirovni pogodbi prisojena Avstriji in bi jo Madžarji morali izročiti pravemu posestniku. Madžarji pa to deželo držijo trdno v svojih rokah in je ne mislijo izročiti. Avstrija pa nima armade, da bi deželo iztrgala iz madžarskih rok in jo zasedla. Tudi mi imamo nekaj ozemlja, prisojenega Madžarski, zasedenega, ampak dokler se Madžarska ne drži mirovne pogodbe in ne izroči zapadne Ogrske Avstriji, se lahko tudi mi ne oziramo na mirovno pogodbo in držimo v naših rokah madžarsko ozemlje z bogatimi premogovniki v Pečuhu. Tako so prišli Madžarji v največjo stisko: radi bi dobili Pečuh od nas, ne da se jim pa izročiti Avstriji zapadne Ogrske. Ta zadeva se bo menda tako rešila, da prevzame zapadno Ogrsko posebna ententna komisija, ki potem izroči deželo Avstriji. Madžarji so torej tudi pošteno kaznovani za vse svoje velike grehe v preteklosti.

Tik pred sestankom medzavezniške konference je izbruhnila

ministrska kriza na Francoskem,

ki je posledica splošnega političnega položaja v Evropi, ki je tak, da med zavezniki ni več prave sloge in edinosti v mnogih vprašanjih, posebno ravno v vprašanjih, ki jih ima reševati medzavezniška konferenca. Francija zahteva, da se zahteva od Nemčije z vso strogostjo izpolnitev vseh mirovnih pogojev, Italija pa smatra da so ti pogoji tako težki, da jih Nemčija ne more izvršiti. Mnenju Italije se približuje Anglija. Enako je v vprašanju grškega kralja Konstantina, zaradi katerega hoče Francija popolnoma bojkotirati Grčijo, Italija se pa drži bolj po strani in Anglija tudi. Jasno se vidi, da med zavezniki, ako že ne poka očitno, vsaj one edinosti ni več, ki je vladala za časa vojne.

Posebno tudi vpliva na splošni politični in gospodarski položaj v Evropi

zadržanje Amerike,

ki se vedno bolj oddaljuje od zaveznikov in od Evrope sploh, ki ji noče pomagati v gospodarski krizi, v katero je zašla zaradi dolgotrajne vojne. Amerika se vedno jasnejše postavlja na stališče, da jo evropske razmere in zadeve nič ne brigajo in odtegnitev gospodarske pomoči Amerike bo imela težke posledice za Evropo, ki bo sama le z veliko težavo izplavala iz razmer, ki jih je ustvarila dolgotrajna vojna.

Gospodarstvo.

= **Klej za mizarje.** Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani je prejel nekaj mizarskega kleja Interesenti-obrtniki naj priglase svoje potrebščine takoj, da se bode moglo ozirati na njih priglase.

= **Knjige za merjenje lesa in krojaške merilne knjige** ima «Urad za pospeševanje obrti» v zalogi, katere oddaja v pisarni na Dunajski cesti št. 22.

= **Za razvoj ribištva.** V svrho regeneracije ribjih voda in povzdige ribarstva v Sloveniji je sklenilo poverjeništvo za kmetijstvo v Ljubljani z upraviteljstvom ribištva Kendove graščine na Bledu dogovor, glasom katerega je dalo poverjeništvo upraviteljstvu gotovo količino postrvjih plemenk na razpolago proti temu, da prepusti upraviteljstvo poverjeništvu, oziroma interesentom gotovo množino zaroda potočnih postrvi, oziroma križank, in sicer po znatno nižjih cenah nego so tržne cene. Po dosedanjih poročilih bo spomladi razpolagalo podpisano poverjeništvo s približno 92.000 mladic po ceni 80 K za 1000 mladic loco Bled. Naročila sprejema poverjeništvo za kmetijstvo v Ljubljani, Poljanska cesta št. 28, do najkesneje 20. februarja t. l. Na poznejša naročila se ne bo mogoče ozirati.

= *Nova domača tvornica kemičnih produktov.* V Karlovcu so ustanovila zagrebška društva „Isis" in budimpeštanska „Chinoin" novo tvornico za kemično-lekarniške produkte. Tvornica je edina te vrste na celem Balkanu in se bo pečala s proizvajanjem in razpečavanjem raznih tablet in infekcijskih tekočin ter s predelavanjem zdravilnih rastlin. Razpečavala bo tudi za naše ozemlje kemične in lekarniške produkte budimpeštanske tovarne „Chinoin". Predsednik družbe je vseučiliški profesor dr. G. Janeček v Zagrebu.

= *Nova lesna delniška družba.* „Jugoslovanski Lloyd" poroča, da se je v Kranju osnovala nova lesna delniška družba Banhajer in sin z glavnico 4 milijonov kron.

= *Blago za Jugoslavijo.* Naša trgovska agencija v Solunu poroča, da je dospelo pet parnikov iz Liverpoola, Amsterdama in Hamburga, z blagom za našo kraljevino.

Tovarna na Jesenicah. Vodstvo tovarne na Jesenicah je minuli teden obvestilo zaupnike kovinske organizacije, da namerava opustiti več sto delavcev. Tajništvo kovinarjev je ob enem z deputacijo zaupnikov z Jesenic zaradi tega interveniralo pri poverjeništvu za socijalno skrb. Rezultat intervencije je, da je vodstvo tovarne na podlagi predloga poverjenika za socijalno skrb sklenilo odložiti nameravani odpust delavcev za en mesec, ter da ostanejo dosedanje plače še nadalje v veljavi.

= **Zakon o elektrifikaciji zemlje** izdeluje ministrstvo gradjevina. Po tem načrtu se pridržuje gradbo elektrarn na vodi in suhem državni upravi. Kjer država še ne gradi sama, lahko da koncesijo tudi zasebnim firmam. Za državna podjetja gre državi pravo razlastitve, zasebnim koncesijonarjem, ki grade podjetja za javno potrebo, se dovoli pravo ekspropriacije z omejitvijo, da se sme ekspropriiranec sorazmerno doprinešeni vrednosti podjetja udeležiti. Če zasebnik gradi le za privatno podjetje, mu ne gre pravo razlastitve. Zgradba, vzdrževanje lokalnih mrež in prodaja toka je stvar občin. Nas veseli čuti, da se država bavi s tem vprašanjem. Seveda brez zakona ne pojde. Naravno, da smo pristaši državne moči nad električno silo, vendar so poleg države tudi druge komune (okraji, oblasti), ki zaslužijo privilegirano mesto. Zakon je pač nekoliko prekratek, kajti uredbam prepuščati preveč, ne kaže. Prevodno pravo se v načrtu komaj obravnava. Po našem mnenju je treba razviti o načrtu veliko javno debato. da vprašanje dozori za sestavo končnega vladnega predloga parlamentu.

= *Domača tvornica sardin.* Industrija sardin je bila pred vojno pri nas zastopana večinoma po tujem kapitalu, razen tvornice Mardešiča in komp. v Milni na dalmatinskem otoku Brač. Ta tvornica je svoj obrat izpopolnila in je danes edina domača tvrdka te vrste, ki je po svojem blagu zmožna konkurirati s tujo robo.

= *Poročila o slabi letini.* Iz Slavonije in Vojvodine prihajajo poročila, da so izgledi letošnje ozimine jako nepovoljni, ker je bilo premalo moče in zato semena niso vzklila. Vrhu tega so se po poljih pojavile velike množine miši, ki uničujejo setev. Radi tega so morali kmetje ponekod znova preorati zemljo in znova sejati, kar je provzročilo živahno povpraševanje po semenih, zlasti po detelji, ki se plačuje po 5000 do 6000 K za meterski stot. — Priobčujemo ta poročila v zavesti, da imajo več ali manj samo namen vplivati na ceno žita. Taka poročila je vedno sprejeti z največjo rezervo.

= *Jugoslovansko zadružništvo v Italiji.* Jugoslovani, ki pripadajo po rapallskem miru italijanski kraljevini, imajo nad 360 gospodarskih zadrug, ki so včlanjene v maticah Goriške zveze, druge v Zvezi slovenskih zadrug v Celju, tretje v Zadružni zvezi v Ljubljani. Rapallski mir je pustil le Goriško zvezo nedotaknjeno, dočim so zadruge, ki so bile včlanjene v Ljubljani in Celju, povsem osirotele. Tržaška „Edinost" priporoča kot edini izhod iz te zagate centralizacijo vseh zadrug od Bovca do Zadra v eni edini in enotni zadružni zvezi. List poudarja koristi, ki bi jih imelo slovensko ljudstvo od centralizacije zadružništva toliko v gospodarskem, kolikor v narodnem pogledu.

= *Promet z Bolgarijo obnovljen.* Ker je Bolgarija že pričela z vračanjem v vojni dobi zadržanega žel. materijala, je naša vlada odredila, da se vzpostavi želez. promet z Bolgarijo. Po brzojavnih poročilih se je pretečeno nedeljo uvedel zopet reden promet z Bolgarijo. Svote in blago za Bolgarijo se sprejemajo in odpravljajo v neomejenih količinah.

= *Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani.* Iz načelstva Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani so izstopili dosedanji predsednik Ivan Knez, podpredsednik dr. Fran Novak in član načelstva dr. Ivan Tavčar. V zadružnem registru se je vpisalo novo načelstvo, katerega člani so: dr. Milko Brezigar, odvetniški kandidat v Ljubljani (predsednik); Josip Tribuč, veleposestnik na Glincah (podpredsednik); dr. Janko Kersnik, ravnatelj Kmetske posojilnice v Ljubljani; Ivan Pipan, posestnik v Vižmarjah; Adolf Ribnikar, tržni nadzornik v Ljubljani — odborniki.

= *Pritožbe slovenskih obrtnikov.* Deželna zveza obrtnih zadrug za Slovenijo je poslala vladi dopis, v katerem protestira, da se hoče urediti enotno socijalno zavarovanje v državi brez sodelovanja obrtnikov. Glavne zahteve obrtnikov so: paritetno zastopstvo v vseh zavarovalnih zavodih, vsaka pokrajina mora imeti najmanj en svoj samoupravni zavarovalni zavod, nad katerim naj ima centralni zavod samo nadzorstveno pravico (en pokrajinski zavod brez široke upravne decentralizacije bo okoren. Uprava bo počasna. Op. ured.) Obenem z delavskim zavarovanjem naj se izvede tudi obvezno bolniško in starostno zavarovanje obrtnikov. — Da se mora obrtniški stan, ki je za državno gospodarstvo izredne važnosti, šele sam siliti k sodelovanju pri ustvarjanju socijalnih zavarovalnih zakonov, je gotovo abnormalen pojav. Naša socijalna politika bi morala pritegniti k sodelovanju *vse interesente.* Samo sodelovanje more vzbuditi zadovoljnost z ustvarjenim zakonom. Vsiljeni zakoni pomenijo absolutizem.

= **Jugoslovenske banke v Trstu.** Generalni komisar za Julijsko Benečijo je izdal nalog, po katerem je dovoljeno vsem podružnicam jugoslovenskih bank poslovanje v Trstu. Dobiti morajo od svojih central celoten prometni kapital in morajo voditi posebne račune, da se more vselej dokazati in ugotoviti, koliko denarja so prejele iz inozemstva. Končno morajo prijaviti italijanskim oblastvom imena svojih ravnateljev v Trstu.

= *Anketa o kmetijskih šolah.* Pri poverjeništvu za kmetijstvo se je vršila te dni anketa zaradi novih kmetijskih šol v Sloveniji. Ankete so se udeležili ravnatelji kmetijskih šol, ravnatelj Kmetijske družbe in dva strokovna referenta poverjeništva. Predsedoval je vodja poverjeništva, dvorni svetnik dr. Vertačnik. Referent je bil kmetijski svetnik Rohrmann. Anketa se je izrekla za ustanovitev srednje kmetijske šole v Mariboru in za ustanovitev nižjih kmetijskih šol v Prekmurju in na Gorenjskem. Tozadevni predlogi so bili po širši debati soglasno sprejeti.

= *Trgovina s sladkorjem.* Ministrstvo za prehrano in obnovo dežel objavlja, da je dovolilo sladkornim tovarnam v Osjeku, Novem Vrbasu, Crvenki, Velikem Bečkereku in Belmonoštru, da smejo brez posebne dovolitve imenovanega ministrstva prodati sladkor trgovcem, in sicer vsaka tovarna do 100.000 kg. Posamezni trgovec ne more dobiti več, kakor 500 kg sladkorja in je dolžan ga prodajati porabnikom kvečjemu za 4 K dražje od tovarniške prodajne cene. Pri nakupu sladkorja se morajo trgovci izkazati s potrdilom, da so zadostili davčni dolžnosti v prošlem letu.

= *Rudarska stavka v Sremu.* Iz Beograda se javlja, da je v Vrbniku v Sremu v tamošnjem premogovniku stopilo delavstvo v stavko.

Beležke.

b. Na Radića se zanašajo naši klerikalci in upajo, da se prej ali slej zberejo v enem kolu vsi protidržavni in nazadnjaški elementi v ustavotvorni skupščini in potem bo zopet cvetela klerikalna politika. Vidi se res, da je prevzel vodstvo klerikalne stranke dr. Gosar, ker samo on je mogel priti na neumno idejo, da bo razbil slogo med onimi strankami, ki so zapisale na svoj prapor geslo: narodno in državno edinstvo. Ako se namreč ta sloga ne razbije, ne pridejo klerikalci nikdar na površje in ravno tega klerikalci ne morejo doseči, četudi so postali veliki prijatelji celo bosanskih veleposestnikov, muslimanskih begov, ki so največji sovražniki kmeta in vsakega napredka sploh.

b. **Kaj jih združuje?** Vse one stranke — klerikalce, Radičevce, Frankovce, bosenske muslimanske veleposestnike, narodno-klubaše in druge enake — združuje samo želja, oslabiti državo, drugače ni pa med njimi čisto nič skupnega, ker medtem ko zahteva Radič odpravo veleposestev (to je edina pametna točka v njegovem programu) in razdelitev zemlje kmetom (kar zahtevajo tudi demokrati), so narodno-klubaši, posebno pa muslimanski begi, največji sovražniki

agrarne reforme, proti kateri so tudi naši klerikalci, ker se bojijo za cerkvena veleposestva, na katera se mora tudi razširiti agrarna reforma. Teh strank torej čisto nič ne združuje kot samo želja, da bi Jugoslavija ostala neurejena in slaba, da bi se naši zunanji sovražniki lahko igrali z njo po mili volji. Za skupno delo se torej te stranke nikdar ne bi mogle združiti, ker jim do dela niti ni. Zato bo pa delala večina, ki se zaveda velike odgovornosti pred narodom, pri prihodnjih volitvah naj pa narod temeljito obračuna z onimi, ki jih je on poslal v Beograd zato, da bi tam delali in zidali, oni pa poskušajo rušiti. Naša sreča je, da ti ljudje samo **poskušajo** rušiti, ker so oni, ki zidajo, močni dovolj, da rušilcem gledajo na umazane prste.

b. **Proti centralizmu** vpijejo klerikalci, ker dobro vedo, da bodo v enotni državi oni popolna ničla, na katero se nihče ne bo oziral, kakor se sedaj nihče ne ozira na njih, ko imajo demokrati, četudi so bili izvoljeni na Slovenskem samo trije, več vpliva kot vseh petnajst klerikalnih poslancev, ker demokrati so pač združeni v močni jugoslovanski demokratični stranki, ki ima blizu sto poslancev, klerikalcev je pa vseh skupaj komaj nekaj čez dvajset! Klerikalci zahtevajo avtonomijo za Slovenijo, ki bi jo moralo ljudstvo drago plačati, samo zato, ker mislijo, da bi se na Slovenskem vendar dala ustvariti klerikalna večina in potem bi se vrnili v deželo stari Šusteršičevi časi, po katerih se klerikalcem tako toži. Klerikalci so doigrali in za njih nobene pomoči ni več.

b. **Svojega sovraštva do Srbov** klerikalni listi ne morejo več zakrivati, temveč ga kažejo javno vsak dan. Vzroke tega sovraštva dobro poznamo: Srbi so bili vedno narodni in požrtvovalni, odločni, zato so tudi ustvarili svojo državo in osvobodili vse Jugoslovane. Zato Srbov klerikalci ne marajo, ker so oni sami svoj narod vedno izdajali in so vedno in povsod iskali le svoje strankarske koristi. Srb je resničen in goreč rodoljub, svobodoljuben kot malokateri narod na svetu in nad vse požrtvovalen v borbi za svojo pravico, tako, da se imamo Slovenci še marsikaj naučiti od njih. Klerikalci so pa vedno vodili protinarodno politiko, vedno so se prodajali Avstriji in zato so jim Srbi zoprni, ki so Avstrijo rušili in končno tudi zrušili. Vsak razumen človek pri nas pa dobro ve, da so nas ravno Srbi rešili nemškega suženjstva in nam prinesli ne samo svobodo, temveč tudi možnost, da se naša dežela v jugoslovanski državi v vsakem oziru lepo razvije.

b. **Komunisti so postali tako ponižni,** da jih kar za spoznati ni več. Kako so vpili še pred par tedni, da bodo izzvali revolucijo, proglasili diktaturo proletariata (v resnici diktaturo nekaterih slavohlepnih ljudi) in ustvarili iz Jugoslavije novo Rusijo, kjer bo tekla kri v potokih, ker brez prelivanja krvi ni komunizma. Pa je vlada samo malo pritisnila na te širokoustneže in oni so takoj utihnili, samo klerikalci jih poskušajo braniti, češ, da so odredbe proti komunistom nazadnjaške. To pa ni res, ker proti komunistom se niti od daleč ni tako nastopilo, kakor oni postopajo, kadar pridejo kje na površje. Na Ruskem ne sme izhajati noben list, ki ni komunističen, svoje politične nasprotnike pa komunisti kratkomalo obesijo ali ustrelijo. Komunisti so najbolj nazadnjaška stranka in največji sovražniki vsake svobode in zato nimajo nobene pravice, pritoževati se, ako se tudi njim svoboda vsaj toliko omeji, da ne bodo nevarni svojim soljudem. To komunisti menda sami uvidevajo in zato so se potuhnili in menda ne mislijo več na revolucijo in državljansko vojno.

b. **V velikih skrbeh** so klerikalci radi naredbe ministra prosvete, da se zaprejo vse privatne šole tam, kjer že obstojajo javne državne šole. Ta naredba je naperjena v prvi vrsti proti raznim tujejezičnim zasebnim šolam, v katerih se otroci gotovo ne vzgajajo v državnem duhu, ampak klerikalci imajo slabo vest in se bojijo, da se naredba ne raztegne tudi na razne samostanske šole, v katerih se otroci gotovo tudi ne vzgajajo v pravem državnem duhu. Seveda, sedaj je pa takoj vera v nevarnosti, kakor bi samostanske šole varovale otroke pred brezverstvom, državne šole bi bile pa brezverske! Po našem mnenju so tudi samostanske šole popolnoma odveč tam, kjer obstojajo državne šole, ker bolje bodo otroci na vsak način vzgojeni v javni državni šoli, kot pa za samostanskimi zidovi, kjer naj se vzgajajo samo oni, ki mislijo za samostanskimi zidovi tudi ostati za vse življenje.

Novosti.

* **Razpad slovenskega odbora v Kočevju.** V Kočevju je obstojal slovenski odbor, sestavljen iz demokratov in klerikalcev. To je bilo potrebno, ker na Kočevskem so morali biti Slovenci složni in edini, samo na ta način bi se slovenstvo tam utrdilo. Ampak klerikalci so narodni samo takrat, kadar jim to kaže, po navadi so pa v prvi vrsti strankarji in zato so povodom volitev za ustavotvorno skupščino sklenili s Kočevarji sporazum, po katerem so kočevskim Nemcem marsikaj obljubili, posebno da noben Kočevar ne bo premeščen. Pri takih razmerah je postalo, seveda, vsako sodelovanje s klerikalci v narodnih vprašanjih nemogoče, ker imajo klerikalci nasproti Nemcem vezane roke in ne morejo delovati proti njim. Slovenski odbor, v katerem bi bili tudi klerikalci, je postal na ta način nepotreben, ker svoje prave naloge ne bi več mogel vršiti. Zato je zastopnik demokratične stranke odklonil nadaljnje sodelovanje in slovenski odbor je prenehal obstojati.

* **Mi in Nemci.** Na Koroškem, ki je v svojem južnem delu popolnoma slovenska dežela, ni zdaj niti ene slovenske šole in našemu ljudstvu se povsod vsiljuje nemščina. Sploh na Koroškem preganjajo Slovence na vse mogoče načine. Mi pa vzdržujemo za odpadnike, ki niti pravi Nemci niso, ne samo ljudske šole, temveč tudi gimnazije v Ljubljani! Nemci so pač po svoji naravi sirovi, mi pa veliko, veliko premehki in na vladanje še vedno nenavajeni, ker smo tisoč let hlapčevali.

* **Sami so krivi.** V Borovljah na Koroškem vlada med tamošnjim delavstvom veliko ogorčenje proti avstrijski upravi, posebno pa proti aprovizaciji, ki je taka, kakršna pač more biti v tako revni državi, kot je Avstrija. Že nekaj tednov delavci niso dobili skoraj nobenih živil, a ono, kar dobe — malo moke — je neužitno. Delavstvo je naravnost obupano in te dni so bili po Borovljah preko noči nalepljeni lepaki s podpisom nekega delavskega odbora, ki žuga okrajnemu glavarstvu, da se bo delavstvo — ako se aprovizacija ne uredi — postavilo na čelo akcije, da zasede Jugoslavija vse plebiscitno ozemlje. Povod za zasedbo bo dalo delavstvo samo. — Nam se smilijo zavedni koroški Slovenci, ki so radi nesrečno izpadlega plebiscita prišli v take žalostne razmere, boroveljski delavci so pa po veliki večini glasovali za Avstrijo in so dobili ono kar so si sami izvolili. Ko je bila na Koroškem naša uprava, ni bilo lakote in pomanjkanja in boroveljski delavci so imeli belega kruha dovolj, pa so vseeno hrepeneli po Avstriji. Komaj po treh mesecih pa ravno ti delavci že vzdihujejo po Jugoslaviji. Ker morajo v Avstriji stradati! Ti so sami krivi svoje nesreče.

* **Bodočnost Jugoslavije.** Iz Berlina je prišlo v Beograd odposlanstvo nemške vlade, da obnovi trgovinske stike z našo državo. To odposlanstvo se je že te dni vrnilo v Berlin in njegovo poročilo o gospodarski moči Jugoslavije je zelo zanimivo. Predsednik odposlanstva je izjavil, da je vojna dvignila Jugoslavijo do neslutenega pomena in v bodočnosti se jo bo moralo smatrati kot izvozno državo velike važnosti. Glavni izvoz bodo poljedelski pridelki, ker je to danes z 80 do 90 odstotki poljedelska država. Tako mislijo o naši državi po celem svetu, povsod ji prerokujejo lepo bodočnost- samo med nami se najdejo zaslepljenci, ki mislijo, da je mogoče čez noč odpraviti vse posledice dolgoletne vojne in ti nezadovoljneži godrnjajo, ker ne teče po Jugoslaviji med in mleko. Potrpeti je treba malo, saj v drugih državah je še veliko slabše kot pri nas; vsi oni nezadovoljneži naj se rajše oprimejo dela, kakor da godrnjajo v enomer. Čim bolj se bodo ljudje oprijemali dela, tem prej bodo odpravljene posledice vojne, tem prej urejene razmere in bo vsakdo lahko zadovoljen, da je jugoslovanski državljan.

* **Pokojnine vojnih invalidov, vdov in sirot — nove doklade.** Z ustavitvijo izplačevanja naklonitev koncem oktobra 1920. l. je ostala velika večina najpotrebnejših družin onemoglih invalidov ter vojnih vdov z nepreskrbljenimi sirotami ob malenkostni vojni pokojnini brez najnujnejših sredstev za preživljanje. Pač je dobila deželna vlada v Ljubljani nalog, da od novembra 1920 izplačuje dodatke po članu 14 «Uredbe o začasni pomoči invalidom in družinam padlih vojnikov» iz leta 1920. Ti dodatki, ki naj bi bili nadomestilo za prejšnje naklonitve, znašajo, ako je podan dokaz siromašnosti, mesečno poleg dosedanjih penzij, ki jih izplačuje Voj. pok. likvidatura: za invalida s 25 do 50 odstotkov invalidnosti 19 K, za invalida s 76 do 100 odstotkov invalidnosti 10 K, za invalida preko 100 odstotkov invalidnosti 30 K. Za vsakega nepreskrbljenega otroka invalidovega do dovršenega 16. leta starosti po 8 K. — Sirote brez očeta in matere iz ene družine, bi dobivale: ako je ena — 48 K, ako sta dve, skupaj 72 K, ako so tri, vse tri skupaj 96 K; vsaka nepreskrbljena sirota preko treh še po 8 K. Družine padlih: z 1 do 3 članov, od katerih sta eden ali dva nepreskrbljena otroka, skupaj 40 K mesečno, za vsakega nadaljnjega nepreskrbljenega otroka do dovršenega 16. leta še po 8 K. — Invalidom in družinam, ki plačujejo za stanovanje najemnino, se povišajo navedeni osnovni dodatki za 25 odstotkov. Te doklade so tako malenkostne, da jih ljubljanska deželna vlada ni mogla priznati in jih tudi ni začela nakazovati, temveč pričela takoj akcijo pri merodajnih beograjskih oblastvih za primerno zvišanje doklad, ki bi odgovarjale sedanjim življenskim razmeram. Dosedanji uspehi so povoljni in pričakovati moremo v kratkem tozadevne zadovoljive naredbe. Nove doklade bodo izplačane naknadno za vse mesece od ustavitve naklonitev dalje od Voj. pok. likvidature v Ljubljani. — Razumljive so pritožbe prizadetih strank, ki čakajo nestrpno na ureditev preskrbe, priznati pa morajo preskrbljenci tudi deželni vladi dobro voljo, da skuša urediti to zadevo kar najhitreje in čim najugodnejše. Potrpe naj torej še kratek čas, ker njihova stvar je v najboljšem teku.

* **Italijanski liberalizem.** V Gorici je tamošnji prefekt izdal naredbo, da morajo zasebni delodajalci odpustiti od dela vse Jugoslovane, ki so rodom iz ozemlja, ki po rapallski pogodbi ne pripade Italiji. To naredbo so zlasti izkoristili italijanski nacionalisti, ki so brez odpovedi z novim letom odpustili iz službe vse take uslužbence, še več, odpustili so tudi Slovence, ki so rodom iz neodrešenega ozemlja, a nočejo biti Italijani. — Tak je v resnici oni liberalizem italijanske kulture, o katerem sta v Rapallu govorila Giolitti in Sforza.

* **Pridobitev** *državljanstva naše kraljevine.* Rok za vlaganja izjav opcije po § 11. uredbe o pridobitvi državljanstva, ki je bil prvotno določen na 15. januarja 1921, je podaljšan do dne 15. marca 1921. Izjave opcije za državljanstvo Avstrije, Češkoslovaške, Poljske, Rumunije v zmislu § 22 iste uredbe je vložiti do dne 15. januarja 1921. Ker vlagajo mnoge stranke prošnje za državljanstvo brez predpisanih prilog, se ponovno opozarjajo vse prizadete, da se drže točno predpisov uredbe, ker se drugače povzroča nepotrebno delo.

* **Nabava šnofanca.** Človek bi mislil, da pri nas ni več ljudi, ki si radi napraše svoj nos s šnofancem. Temu pa ni tako! Takih je še dosti in uprava državnih monopolov je v skrbi, da toliko nosov ne ostane brez užitka. Zato je sklenila nabaviti 3000 kilogramov šnofanca „Čam“ ter v to svrho določila licitacijo na dan 29. januarja. Prijatelje šnofanja bo ta vest gotovo razveselila.

* **Oropana železniška postaja.** Na železniško postajo v Ormožu se je te dni izvršil roparski napad. Oborožena tolpa je prišla ponoči na postajo, nastavila službujočemu uradniku revolver na prsa ter zahtevala denar. Uradnik je moral tolpi izročiti najprej svoj denar, potem denar iz blagajne in ker je bilo roparjem to še premalo, so zahtevali tudi denar iz glavne blagajne. A do glavne blagajne uradnik nima vseh ključev. Zato je tolpa zahtevala, naj pride postajenačelnik s ključi. Slučajno pa se je med tem približala nočna straža z lučjo. Roparji so izginili v temi in pustili uradnika pri prazni blagajni. Sumi se, da se je roparska tolpa priklatila iz Hrvatske.

* **Nevaren vlomilec prijet.** Dne 5. t. m. zjutraj je Alojzij Zalokar zapazil, da je bilo v noči vlomljeno v njegovo čevljarsko delavnico v Florjanski ulici št. 6 ter odnešenih 17 parov raznih čevljev v vrednosti čez 9000 kron. Zadevo je javil takoj [illegible] nato obvestila vse druge oddelke v svrho zasledovanja. Še isto jutro je stražnik zapazil na Starem trgu nekega mladeniča, ki je prodajal par novih [illegible] ter ugotovil, da so bili čevlji ukradeni pri Zalokarju. Na policijskem ravnateljstvu se je aretiranec izdal za Nikolo Ivančiča, begunca iz Trsta. Trdil je, da je čevlje kupil prejšnji večer od dveh Bosancev, katere je natančno popisal, za 160 kron. Ker ni imel nobenih dokumentov, se ga je natančno perlustriralo ter ugotovilo, da je identičen z Nikolo Lukaričem, rodom iz Reke, ki je še meseca januarja 1920 pobegnil iz zaporov v Zagrebu. Aretiranec je slednjič priznal tatvino čevljev, ki jih je v neki ograji za Ulico na grad zakopal. Tam so čevlje tudi našli. Zaradi te tatvine, kakor tudi zaradi raznih drugih lumparij, je bil Lukarič izročen sodišču.

* **Zasačen železniški tat.** Pred odhodom zagrebškega vlaka dne 6. t. m. je kriminalni organ na glavnem kolodvoru opazoval nekega 21letnega mladeniča, ki je imel pri sebi dva velika ovoja. Ko ga je kriminalni organ ustavil in začel izpraševati kam se pelje, je bil zelo prijazen in rekel: „ali me ne poznate, jaz sem iz Šiške; v ovojih imam perilo, ki ga ponesem v Lukovko nekemu prijatelju Čehu. Kriminalni organ je pa moža pozval, da gre z njim na stražnico, kjer je bilo veliko presenečenje. V ovojih je bilo zelo fino perilo, 30 rjuh, 22 obrisalk in 27 prevlek z oznambami V. K., v skupni vrednosti 10.430 K. Ustavljenec je pričo teh dokazov priznal, da je prejšnji dan zvečer vlomil v železniški voz, v

katerem je bilo brzovozno blago in pokradel perilo; povedal je, da je Kociper Ivan iz ptujske okolice in priznal, da je špecijalist v železniških tatvinah. Pred preobratom je kot vojak na beljaškem kolodvoru toliko živil pokradel, da si je prihranil 30.000 kron. Policija je ugotovila, da je Kociper znan tat in je bil v vojaških zaporih v šentpeterski vojašnici, od koder je pobegnil meseca junija minulega leta. Izročili so ga vojaški oblasti. Perilo pa dali gospej Krisperjevi kot lastnici.

* **Ruski general postrelil svojo rodbino.** „Bokeški glasnik", list, ki je nedavno začel izhajati v Kotoru, poroča o grozni rodbinski drami, ki se je pripodila med begunci Wranglove armade. Na potu v Dalmacijo je neki ruski general v obupu nad svojo nesrečno domovino ustrelil najprej svojo ženo, potem svoji dve hčerki in dva sina, nazadnje pa je končal še svoje življenje.

* **Kako je z našim drobižem.** Ravnatelj državne kovnice denarja je te dni v nekem dunajskem listu očrtal delovanje te kovnice, v kateri se kuje sedaj tudi naš jugoslovanski drobiž. Sedaj izdelujemo — poroča ravnatelj Kronfuß — 330 milijonov komadov jugoslovanskega drobiža. To so komadi po 5 in 10 par iz gama-kovine in po 25 par iz nikla. Plošče smo dobili od Berndorfa. Kovina za kovanje tega denarja je prispela v 104 vagonih. Ker tedensko ne moremo izgotoviti več kakor 800.000 komadov, bomo morali začeti z nočnim delom, da podvojimo proizvajanje in to naročbo v dogovorjenem času izvršimo. Prvi štirje vagoni jugoslovanskega drobiža so pripravljeni za izročitev.

* **Beograd prejme križ častne legije.** Predsednik franc. republike je mesto Beograd odlikoval z viteškim križcem častne legije z naslednjo motivacijo: „Ena prvih in glavnih žrtev v ti veliki vojni, katere prebivalstvo niti pod sovražnikovim bombardovanjem in okupacijo ni prenehalo z dokazi svoje nezlomljive hrabrosti, je bil veličastveni simbol odpora, a pozneje tudi zmage herojskega naroda, ki je bil rešen, da ne izumrje". Odlikovanje bo na slovesen način izročil v Beogradu general Franchet d' Esperay, nekdanji vrhovni poveljnik zavezniške armade na vzhodu.

* **Priden in pobožen mladenič.** V Šent Pavlu pri Sostrem, znanem klerikalnem gnezdu, je nedavno 19letni cerkovnikov sin Bernard Smrekar prijel z vso silo v šolo hitečega devetletnega učenca Jakoba Levičnika ter mu osorno v pravem cerkovniškem žargonu zaukazal: „Ti, fant, danes ni šole!... Poklekni!... Zmoli očenaš!" Deček se je nasilneža ustrašil in je vse storil. Nato ga je „cerkvena miš" prijela in vrgla v potok Dobrunjšico, kjer se je ves zmočil in lahko poškodoval. Po dejanju pa je Smrekar nagovarjal šolarčka, *naj doma in povsod govori, da ga je učiteljica natepla.* Zaradi omejitve svobode obtoženi Smrekar je prignal pred deželno sodišče 12 prič, ki naj bi pričale o njegovi nedolžnosti. Toda niso se upale, čeprav bi bila kmalu ena priča zapadla pravici državnega pravdnika. Mali deček je odločno resnično opisal ves dogodek. Bernard Smrekar je bil obsojen na štiri mesece težke ječe.

× **«Grof» Levaux — velik slepar.** V Slavoniji in zlasti v Osjeku, je dobro znan neki grof **Levaux,** ki je pred par leti živel nekaj časa v slavonski metropoli in občil z najuglednejšimi rodbinami. Povsod se je predstavljal kot bivši adjutant nemškega cesarja Viljema. Leta 1918 se je v Budimpešti spoznal z mlado vdovo generalnega konzula Krivana, gospo Jeleno Krivan, hčerjo pokojne gospe Gillming in svakinjo osješkega župana dr. Hengla. Z omenjeno vdovo se je v Osjeku poročil ker ni imel predpisanih dokumentov, na podlagi manifestacijske prisege. Bil je nekaj časa upravitelj graščine Pomočina, ki je last strica bivše njegove žene. Opažala se je sicer nesolidnost njegovega značaja, a z ozirom na ugledne sorodnike se mu je prizanašalo. Leta 1919 pa je umrla grofica Levaux po kratki bolezni in našla se je njena oporoka, v kateri je svojega soproga imenovala za univerzalnega dediča svojega velikega premoženja, ki je znašalo več milijonov. Po mnogih pogajanjih se je «grof» končno zadovoljil z odpravnino 600.000 kron. Osješka policija ga je končno kot neprijetnega inozemca izgnala iz mesta. Preselil se je v Marijine Lazne na Češkem ter vzel s seboj vse dragoceno pohištvo in nakit svoje pokojne soproge. Tam se je seznanil z neko baroneso ter se ž njo zaročil. Med tem časom je izvršil razne sleparije ter se zapletel v neko kartaško afero z bivšim velikim županom Szemzöjem. Njegova zaročnica je opozorila nanj policijo, ki je dognala, da je ta «grof» velik slepar in da je njegovo pravo ime Aleksander Eschenbach iz Draždan. Slepar, ki je že leta 1914 nastopil kot princ Carasialeux von Hohenbarkenstein, je bil aretovan in izročen sodišču v Marijinih Laznah.

* **Živela Jugoslavija!** Na Silvestrovo je italijansko orožništvo v Planini na Notranjskem sklicalo vse posestnike v občinsko pisarno, kjer naj bi glasovali, ali hočejo pripadati Jugoslaviji ali Italiji. Zbrali so se polnoštevilo in vsi soglasno glasovali za Jugoslavijo. Vrli notranjski rojaki!

* **Italijanska vlada in visokošolci iz zasedene Slovenije.** Italija, ki nam je s svojo grabežljivo roko odtrgala najboljši del Slovencev, dobro ve, kaj pomeni narodu inteligenca. Zato se prav nič ne briga za one svoje visokošolce iz zasedenega ozemlja, ki študirajo po univerzah v tujini. Računa pač popolnoma pravilno: kadar bo narod brez izobražencev, bo lažje obračunati z njim. V sami Pragi na pr. je 1/6 slovenskih dijakov samo takih iz zasedenega ozemlja, ki ne uživajo od Italije prav nikake podpore. Njih materijelno stanje ni zavidanja vredno. Po bratovsko si dele z ostalimi slovenskimi dijaki v skupni, popolnoma nepolitični, strogo ekonomski „Slovenski dijaški zadrugi v Pragi", križe in težave dijaškega življenja. Kdor uvidi, da besede prazne ne zaležejo nič in da je treba tu z dejanjem nastopiti, se mu nudi prilike dovolj, da aktivno sodeluje in stekel si bo vrhu tega še hvaležnost dijaštva. Prispevke je poslati na: Jadransko banko v Ljubljani, na račun „Slovenske dijaške zadruge v Pragi."

* **Odkrito priznanje.** „Domoljub" omenja neki članek dr. Žerjava v „Domovini", kjer je rečeno, da je največji sovražnik slovenskega naroda rimski klerikalizem. K temu pa „Domoljub" patetično dodaja: „Ker je rimski klerikalizem to, kar Katoliška Cerkev, potem vemo, pri čem da smo!" Potem pa res ni prav nič čudnega, ako se pojavlja po vsem svetu odpor proti Katoliški cerkvi, ki je po „Domoljubu" istovetna z onim rimskim klerikalizmom, ki ga Slovenci tako dobro poznamo!

* **Zahvala.** Navajen sem bil dajati, sedaj se moram navaditi — jemati. To je križ! V svesti, da se ne spodobi duhovniku, vmešavati se v strupene strankarsko politične boje, služil sem vestno le svojemu stanovskemu poklicu, zato sem pa zaslužil — razrešitev iz duhovniške službe in s tem združeno stradanje, oziroma smrt od lakote... Nahajajo pa se še blaga srca, ki hočejo, da se ne spolnijo nakane naših nesrečnih brezdomovincev in med ta blaga srca so se uvrstili nekateri plemeniti Šenčurjani, ki so mi poslali s svojimi čestitkami tudi lepe novoletne darove. Hvala vam dobri rojaki! Bog povrni obilo! Na Visokem pri Šenčurju, dne 5. januarja 1921. — Anton Berce, župnik v pregnanstvu.

Narodne garde. V samoobrambo proti propagandi tujih in domačih protidržavnih elementov, so se začele v poedinih krajih naše države ustanavljati narodne garde, ki imajo nalogo, s silo v kali udušiti vsak protidržavni pokret in z vsemi sredstvi podpirati državo v izvrševanju odredb proti protidržavnemu delu. Prve take garde so iz lastne pobude ustanovili povodom zadnjih komunističnih nemirov v Bosni bosenski dobrovoljci, ki so skupaj z vojsko in žandarmerijo zadušili komunistični pokret. Enake garde se sedaj ustanavljajo posebno v Vojvodini. V Pančevu v Banatu stoji pod orožjem oddelek 120 dobrovoljcev, ki stoje na razpolago državni upravi, v Novem Sadu je ustanovljena „Narodna Obrana", ki ima nalogo, razširjati svoje delovanje po vsi Vojvodini. Po vseh krajih se ustanavljajo oddelki narodne garde. Po vsi Vojvodini so objavljeni proglasi „Narodne Obrane", ki se v njih pozivljajo vsi, ki hočejo delati za osvobojeno in ujedinjeno domovino, da se strnejo v močne vrste, ker potem bo obračun z notranjimi in zunanjimi sovražniki našega narodnega in državnega edinstva jako lahek. V istem zmislu je izdala tudi vojvodinska dobrovoljska organizacija proglas narodu, v katerem izjavlja, da delo dobrovoljcev še ni končano, „ker na isti način, kot smo obračunali s sovražniki na fronti, moramo obračunati s sovražniki v naši zemlji!"

* **Naši akademiki** v tujini za državno edinstvo. Udruženje jugoslovanskih akademikov v Toulousi na Francoskem je poslalo predsedniku konstituante dr. Ribarju nastopno brzojavko: „Izvolitev Vaše osebe za predsednika ustavotvorne skupščine in govor, ki ste ga imeli povodom otvoritve konstituante, sta nam ojačila naše nade v skorajšnjo in srečno konsolidacijo naše države. Zahvaljujemo se Vam za hvalo, ki ste jo izrekli na tako plemenit način srbski vojski. Živeli Srbi, Hrvati in Slovenci! Živel kralj Peter I.! Živel regent prestolonaslednik Aleksander! Živel prvi predsednik ustavotvorne skupščine!

* **Škandali** v frančiškanski cerkvi v Subotici. Iz Subotice javljajo: Minuli teden so se dogodili v frančiškanski cerkvi v Subotici veliki škandali, ki se zdaj bavi z njimi policija in državno pravdništvo. Že dalj časa se je govorilo po Subotici, da v svojih pridigah hujskajo madžarski frančiškani proti naši državi in poveličujejo Horthyjev režim na Ogrskem. Preteklo nedeljo, ko je neki frančiškan zopet hujskal, je nastalo v cerkvi glasno protestiranje, ki se je razvilo v kričanje, tako, da je moral frančiškan prekiniti pridigo. Ko so se popoldne ponavljali enaki prizori, ki se so končali s pretepom v cerkvi, je posredovala policija, ki je aretirala nekaj dijakov, ki so ugovarjali madžarskemu fratru. Subotiški akademiki so nato predložili policiji stenografske zapisnike raznih pridig, ki so v njih frančiškani hujskali proti naši državi. Na podlagi teh zapisnikov in zaslišanj prič, ki so potrdile, da so frančiškani dosledno hujskali proti naši državi, je državno pravdništvo uvedlo preiskavo proti frančiškanom. — Občinstvo je zaradi teh dogodkov jako razburjeno in zahteva od policije, da prepove frančiškanom pridigovati, sicer bo narod sam preprečil protidržavno propagando v cerkvi.

* **Zopet nov roparski napad pri Ormožu!** 10. t. m. zvečer so prišli v železniško čuvajnico št. 29 pri Ormožu štirje neznanci. Čuvajeva žena, mati 10 otrok, je bila sama doma. Možje so zahtevali denar, nakar jim je nastavila žena samokres, katerega pa so ji vzeli iz rok, jo z nožem na prsih močno ranili in nato izginili brez sledu. — To je pa že res od sile! To je v kratkem že drugi napad v tem kraju!

+ **Accurti—Radić.** Zagrebška preiskovalna oblast je zahtevala, da se iz Maribora pripelje v Zagreb oni Martenko, ki se nahaja v tamkajšnjih zaporih in pri katerem se je našlo, ko je bil aretiran, pooblastilo Stipe Radića. Martenko je bil, kakor znano, aretiran, ko je nameraval pobegniti preko meje v Avstrijo. Razen Radićevega pisma se je tedaj našlo pri njem 20.000 dolarjev. Dokazano je, da je Martenko imel orožje, katero pa je vrgel od sebe, ko je bežal pred orožnikom. Martenko je udeležen pri znani veleizdajniški aferi bivšega državnega pravdnika Accurtija.

+ **Preiskava proti vukovarskim komunistom** je končana. Oblasti so aretirale preko 30 oseb, med njimi predsednika lokalne organizacije Ivana Becka, tajnika Šipuša in Bogumila Hermanna, ki je obenem vojni begunec.

+ **Občinske volitve v Vojvodini.** Ministrstvo za notranje stvari je sklenilo, da se v Vojvodini letos ne izvedejo občinske volitve, temveč da se vsa mesta popolnijo z imenovanji. Zato je ministrstvo za notranje stvari pozvalo vse okrajne in mestne načelnike, da do dne 1. februarja predložijo kandidatske liste, da bo moglo ministrstvo potem izvršiti nadaljnje odredbe.

Kako je na Reki.

Politične prilike po izgonu arditov.

Legionarji odhajajo še vedno. Doslej jih je zapustilo Reko nekaj nad 3000. Vendar jih je v mestu še nad tisoč, mnogi so se že preoblekli v civilno obleko. Nekateri hočejo menda ostati stalno v mestu.

Mnogo civilnega prebivalstva se je že vrnilo. Marsikatero hišo in stanovanje so našli oropano ali pa zasedeno od tujcev. Cene so še vedno fantastično visoke in se ne dajo primerjati niti s cenami v Trstu, niti z onim v Jugoslaviji. Večinoma prevladuje lira, pa tudi mnogo ponarejenih reških in starih nežigosanih avstrijskih kron je še v prometu.

Borba strank za sestavo mestne vlade se je razvila precej hitro. Poostrila se je že toliko, da so neki — seveda policiji neznani — storilci vrgli pred dvema dnevoma bombo proti hiši dosedanjega župana Giganteja. Celo pritličje je razbito; Giganteju se ni nič pripetilo, ker je spal v prvem nadstropju. Policija preganja pristaše reške avtonom. stranke in jih je že nekaj zaprla Tudi nekaj Jugoslovanov se nahaja v reških zaporih. Večina zasebnih ljudi nosi zaradi osebne varnosti orožje, navadno revolverje v žepih. Često se rabi to orožje kot argument politične borbe. Za prihodnje volitve v reško „konstituanto" se je borba že razvila, in ker se še nahajajo na Reki d' Annunzio in mnogi legijonarji, je na videz doslej najmočnejša in gotovo najbolj aktivna stranka italijanskih nacijonalistov, fašisti, ki nadaljujejo program združitve Reke z Italijo ali aneksije. V zadnjih dneh si je ta stranka nadela ime „Blocco Nazionale". Druga stranka je „Ljudska", ki se je obnašala pasivno napram „regenci". Zelo so nasprotni fašistom in za zmerno politiko Reke tudi napram Jugoslaviji, ker vidijo bodočnost te luke le v mirnem gospodarskem razvoju, ki bi privabil jugoslovansko in ogrsko zaledje na Reko, mesto na Trst. Zato je ta stranka proti militarističnim poizkusom Italije in bi rada ohranila Reki neko resnično avtonomijo, sicer je pa tudi ta stranka italijansko-narodna. Nadalje se je pojavila neka tretja skupina reških Italijanov, ki jo vodijo Bellasich, Springhetti in Chiopris. Ta skupina si je dala ime narodne demokratske stranke. Tudi ona je nacionalistična italijanska, toda v soglasju z vsakokratno vlado v Rimu. Načeloma je ta stranka torej oportunistična in danes giolittijanska. V programu ima red, pravičnost, italijanstvo mesta, dogovori z Jugoslavijo glede trgovine in prometa po železnici in na morju, tranzita, carine itd. ter nekatere socijalne reforme. Morda bo ta stranka, ki je najbolj podobna italijanski liberalni stranki Trsta, Istre in Goriške, postala glavna reška stranka. Fašistom bo najbrže dajala potuho. Skupina nekdanjih reških prvakov Ossoiniacka, mlajši Vio in Mini, stoje ob strani in so morda doigrali. Glede jugoslovanskega političnega nastopa še odločitev ni padla. Med reškimi Jugoslovani, ki so pa po številu zelo padli vsled razmer v zadnjem letu in med avtonomisti, ki jih vodi Gothardi, je opažati precejšnjo prijaznost.

D' Annunzio stanuje v neki vili v ulici Buonarotti in piše svoje diplomatske akte ter neko pesnitev. Svoje akte hoče končati do dne 26. t. m., ko se otvori italijanski parlament ter potem odpotovati z Reke.

Svetovna vojna.

Predgovor.

Ko se je pisalo tisoč
devetnajststo štirnajst let,
prišla je strašanska vojska
nad ubogi grešni svet.

Kako se je to zgodilo,
to naj tukaj vam povem,
diplomatom za svarilo
in v opombo vsem ljudem,

da napuh pred padcem hodi,
vsak zločin bo maščevan,
zato Nemce vzel je zlodej,
nam je vstal — svobode dan.

Posvetovanje na Dunaju spomladi l. 1914.

Tam na Dunaju so zbrali
se ministri na posvet,
da bi se posvetovali,
kar zahteva dnevni red.

Sam ministrski predsednik
Berchtold je predsedoval,
(ker grof je bil njegov prednik,
on predsednik je postal).

Tudi vsi ministri drugi
so prišli na sejo to,
(eden je tam po zaslugi,
drugi pride kar tako).

In grof Berchtold je pogledal
po ministrskih klopeh —
vedel je, kar bo povedal,
to imelo bo uspeh.

Rekel je: Gospoda moja,
vse lepo pozdravljam vas,
kdor prav položaj presoja,
ve, da je zdaj resen čas.

Torej vam ne bom govoril,
kaj v državi se godi,
kar bo treba, vse bom storil,
da se red in mir vzdrži.

Naše notranje težave
so velike — to je res,
vendar nam korist države
vsem je prvi interes.

In zato domov zapodil
sem naš slavni parlament,
pravzaprav sem ga odgodil,
kot zahteva naš patent.

Ker naš slavni zbor državni
je bil sam pretep, prepir,
zdaj so vsi enakopravni
in imamo zopet mir.

Vsak je svojo pesen peval,
vsak je imel svoj bojni klic,
eden šole je zahteval,
drugi narodnih pravic.

Zdaj domu smo jih poslali,
da se malo pomiré,
predno spet se bodo zbrali,
se razmere spremene.

Zato slavni policiji
dal sem v roke vso oblast,
to bo v srečo monarhiji
in državi naši v čast.

Kar pa tiče se države,
moram pripoznati vam,
da nastale so zmešnjave,
da se sam več ne spoznam.

Borbe narodov velike
po deželah so povsod,
razne stranke, razne klike
se borijo za svoj rod.

Vsepovsodi so prepiri
s stanom se prepira stan,
duh upornosti se širi,
vsakdo vleče v svojo stran.

Tu pretijo socialisti,
tam se dviga reven kmet
zbirajo se anarhisti
in različna druga smet.

Vedno večja je draginja
in denarja vedno manj,
kam denar iz kas izginja,
to vprašali bi zamanj.

Vendar to bi še prestali,
ker to vse ni glavna stvar,
davkov več bi predpisali,
drugo je nam malo mar.

Ker kar tiče se finance
treba ni preveč skrbi,
ko pokažemo bilance,
parlament vse odobri.

Ampak druga rana gloda
ves državni naš sistem,
in o tem sedaj, gospoda,
naj zaupno vam povem.

Vse ozračje je soparno,
vse se okrog nas vrti,
za državo je nevarno,
če se kaj ne spremeni.

In zato, gospoda moja,
dobro poslušajte zdaj,
kako vlada naj presoja
naš sedanji položaj.

Vsem je znano, da smo Bosno
zase anektirali
ker je to dobičkonosno,
smo s tem profitirali.

Ker v korist je monarhije,
da država se množi,
in kako brez kolonije
naj država zdaj živi.

Toda Srbija (po sobi
tu nastal je hud odpor,
Berchtold, kakor se spodobi,
je napravil mal odmor).

Toda Srbija, gospoda,
ta je protestirala
od zahoda do izhoda
vse je alarmirala.

Toda Rusi so se zbali
zbal se tudi je Francoz,
kaj bi se potegovali
radi par balkanskih koz.

Dalje prihodnjič.

Zalostno stanje naše industrije.

Kakor smo že poročali, je vsled vedno večjega zastoja v skoro vseh panogah naše industrije sklicalo predsedništvo deželne vlade anketo gospodarskih organizacij, strokovnih oddelkov deželne vlade, carinskih uradov, delavskih korporacij itd.

Razprava je pokazala, da ovira domačo industrijo primeroma nizka uvozna carina na že gotove fabrikate in pa primeroma visoka cena polfabrikatov, ki jih moramo dobivati iz inozemstva. Na ta način je moglo priti že tako daleč da je na primer cena nemškega izdelanega železnega fabrikata loco Ljubljana skoro enaka našemu železnemu polfabrikatu loco Jesenice iz jeseniške tovarne. Še en primer: V Sloveniji se nahaja 500 vagonov svinca, ki ga doma ne potrebujemo. Izvoz ni mogoč vsled visoke carine. In tako stoji svinec doma in postaja dražji vsled daljše investicije, država pa ostane vsled izostalega izvoza brez carinskih dohodkov. Država sama oddaja n. pr. vojne oddaje budimpeštanskim, nemškim in češkim tvornicam, ker so cenejše, čeprav se mnogo zahtevanega blaga nahaja tudi pri naših tovarnah v zalogi.

Anketa se je bavila s posameznimi industrijskimi strokami in ugotovila pri *kemijski industriji*, da je potrebna odprava izvozne carine na vse kemijske produkte, za katere ni odjemalcev v tuzemstvu. V prvi vrsti gre za aluminijev oksid, aluminijev sulfat, galun, kostni klej, ostale vrste kleja, votlo steklo, karbid in taninski ekstrakt. Dalje se je izrekla anketa za odpravo trošarine na karbid, milo in mineralno vodo in za carinsko zaščito proti uvozu taninskega ekstrakta, črnila, barv itd.

Naši kemijski industriji bi se mnogo pomoglo, če bi se uredil obrat v tovarni sode v Lukavcu (Bosna), ki bi sama lahko producirala dvajsetkratno množino potrebe Jugoslavije. Regulacija s strani ministrstva do danes še ni mogla odstraniti židovske vmesne trgovine.

Kemična industrija bi končno nujno potrebovala izjemne železniške tarife za bavksid, hrastov in kostanjev les in taninski ekstrakt.

Tudi važna *usnjarska industrija* stagnira, čeprav ima vse sirovine v velikih množinah na razpolago tako govejih, telečjih in ovčjih kož, strojila, čresla, smrekovega, hrastovega in kostanjevega lesa, ježic, olja, apna itd. Posebno vegetabilno strojenje bi se moglo lepo razviti, za produkcijo finega usnja (chevreau, box, lak) bi mogli uvažati potrebnih kemikalij (krom, barve in kisline), kolikor bi jih rabili, ker jih je dovolj v inozemstvu. Z letnim kontingentom od pol milijona govejih, četrt milijona telečjih. štiri do pet milijonov ovčjih in jagnječjih in dva milijona kozličjih kož bi mogli kriti vse domače potrebe, obenem bi mogli eksportirati veliko množino gotovega fabrikata. In vendar zaostaja produkcija tudi v tej industriji. Vzrok, zakaj ne moremo konkurirati z inozemstvom, leži v tem, da se je usnjarska industrija razvila med vojno v vseh državah in da je takoj po končani vojni nadaljevala s polno paro in brez ovir svojo veleprodukcijo. Domača usnjarska industrija ni zaščitena z dovolj veliko uvozno carino. Zaradi tega so začele sosedne države, posebno Italija, Češkoslovaška in Nemška Avstrija, uvažati svoje cenejše blago. Če primerjamo predvojne cene in predvojno zaščitno carino, vidimo, da se zadnja ni sorazmerno povišala. Diferenca je tako velika, da o kaki zaščiti ni govora. Cene usnja so se dvignile za 1400 %, carina pa samo za 100 %. Anketa uvideva potrebo izenačenja carine na predvojno odstotno razmerje. Posebno velja to za luksuzno blago, ki vsled svojih visokih cen neugodno vpliva tudi na našo trgovsko bilanco.

Podobno tožbo slišimo iz krogov *slamnikarske industrije*. Vsak izvoz je danes nemogoč. Posebno fino blago ne najde doma dovolj odjemalcev. Stagnaciji je kriva deloma visoka uvozna carina za sirovine in polfabrikate, deloma izvozna carina za naše domače izdelke, visoke mezde, mala produkcija a veliki režijski stroški v primeri z italijanskim fabrikatom, ki si prihrani transportne stroške vsled pridobivanja sirovin v domovini in *vsled porazdelitve režijskih stroškov na veliko množino fabrikatov. To je gotovo tudi eden izmed važnih vzrokov stagnacije v vseh drugih industrijskih vejah.*

V slamnikarski industriji je zaposlenih danes okrog 1200 delavcev iz Slovenije, pri pletenju v domači industriji pa najde zaslužka okrog 5000 ljudi.

Zastopniki slamnikarske industrije zahtevajo popolno odpravo izvozne carine za gotove izdelke in odpravo uvozne carine na sirovine in polfabrikate. Nadalje zahtevajo od vlade, da se drži principa reciprocitete in prepove uvoz klobukov, slamnikov itd., kakor so to storile Italija, Francija in Nemčija, in damskih klobukov, kakor so to napravile Nemška Avstrija in Češkoslovaška.

O železni industriji, industriji mineralnih vrelcev, lesni industriji itd., smo že poročali. Naša industrija zaposluje danes komaj 15 % delavstva, v primeri s svojo celotno kapaciteto. Nujno potrebno je, da vlada stori primerne korake. Posebno za Jesenice stoji socijalna kriza pred vratmi.

K poročilom zastopnikov različnih naših industrij bi bilo dostaviti še sledeče: Vsakdo uvidi, da je revizija carinskih tarif neobhodno potrebna. Vendar se tarife ne dajo revidirati izključno z vidika posamezne industrije. Država ima obveznosti napram sosednjim državam, pred vsem pa se mora ozirati tudi na ostale gospodarske panoge, ki jim je treba s cenimi fabrikati pomagati. Zaradi tega morajo poleg državne pomoči industrijci sami skušati znižati cene fabrikatom. Če se znižajo dobički, režijski stroški omejijo na minimum in revidirajo tudi druge postavke, bi se morale cene fabrikatom znižati in bi s tem naša industrija na svoji konkurenčni zmožnosti precej pridobila.

Na znižanje delavskih mezd ni misliti tako dolgo, dokler ne padejo cene hrane in obleke. Odpuščanje delavstva je za industrijo dvorezen nož. Bolje je nadaljevati produkcijo v izgubo, nego pozneje z velikimi žrtvami pridobivati nazaj kvalificirane delavce ali jih šele vežbati.

Združiti se morajo torej država, podjetnik pa tudi delavec, da prebolimo gospodarsko in socijalno težke čase.

Razno.

× *Metrični sistem v Rusiji.* Dekret sovjetske vlade odreja, da se počenši z letom 1924 tudi v Rusiji uvede metrični sistem. V državnih obratih že početkom prihodnjega leta.

× *Aeroplan za 300 oseb.* Italijanski iznajditelj in izdelovalec aeroplanov, Gianni Caproni, izdeluje načrt za zgraditev aeroplana, ki bo nosil 300 oseb in bo preplul ocean v 36 urah. Letalo bo imelo v svoji notranjosti spalnice in obednico za potnike. Caproni je že dogotovil nekoliko manjši aeroplan, ki se bo še v tem mesecu podal na svoj poskusni polet. Nosil bo lahko 100 oseb. Prihodnjo pomlad se Caproni preseli v Ameriko, da v bližini newyorškega mesta zgradi tovarno za aeroplane.

× *Silen potres v Južni Ameriki.* Iz Santiago v južnoameriški republiki Chile, prihaja poročilo o strašni potresni katastrofi, ki je zadela obširne pokrajine v imenovani republiki. Poročilo pripoveduje o veliki izgubi človeških življenj in o splošnem uničenju dotičnih krajev. Trije ognjeniki: Villaricca, Llaima in Lanin bruhajo lavo in ogrožajo mesta mnogo milj naokoli. Ceste, gozdovi in nekatere reke so popolnoma izginile, hribi so se pogreznili. Veliko število vasi in posameznih bivališč je zasutih, druga so v razvalinah. Reka Turbio je popolnoma izginila; zemeljska površina v tej pokrajini je popolnoma izpremenjena. Veliki gozdovi v okolici mesta Villaricca so sedaj gola puščava; hribi, ki so se utrgali in razsuli, so zakrili najvišja drevesa. Jezero pri mestu Villaricca se je dvignilo in preplavilo ravnino daleč naokoli. Kolikor je doslej znano, je potresna katastrofa zahtevala nad 7000 človeških življenj. Čilska vlada je storila kar mogoče, da pomaga prizadetim prebivalcem.

Izjave voditeljev angleškega delavstva. V Prago so prispeli soc. dem. voditelji angleškega delavstva Thomas, Adamson in Shaw, da prouče socijalno-gospodarske razmere v republiki. Izjave najtreznejših delavskih voditeljev, ki mislijo realno in se ne udajajo raznim utopističnim nemožnostim, so tudi za nas poučne. Thomas, tajnik zveze rudarjev, pozivlja delavstvo k razumni politiki, da si z njo ohrani izvojevano svobodo. Adamson pravi, da si mora vsak narod svoje razmere urediti tako, kakor jih sam potrebuje. Posnemati tuje vzglede, ni zdravo. Tretja (moskovska) internacijonala vzgaja k zločinom. Shaw, znan delavski parlamentarni zastopnik, se ostro izraža proti tajni diplomaciji. Narodi si morajo medsebojno pomagati. Socijalizem more biti stavljen samo na intelektualno naobrazbo, na demokracijo in na resnično svobodo. V Rusiji se vzdržuje nadvlada ene stranke na površju z nasilnim zatlačevanjem svobode drugih. Tretja internacijonala je predstavitelja nasilja in brezobzirnega uničevanja vsega, kar hoče zidati na razvaline.

× *Velik požar v Petrogradu.* V Petrogradu je divjal v božičnih praznikih velikanski požar, ki je uničil tiskarno vladnega lista „Izvestija" in močno poškodoval tiskarno „Krasnaje Gazette". Po trinajsturnem težkem delu se je posrečilo ogenj pogasiti. Požar je bil zaneten nalašč.

× *Redovnik-trapist se je oženil.* Bivši redovnik trapist, pater Albert, član ugledne obitelji v Filadelfiji, se je te dni oženil z gospodično Marijo Leno Geneis. Pri poroki je ženin izjavil, da je star 52 let, nevesta pa 48. Stanovala bosta na nevestinem posestvu v Virginji. Ženin je bil 30 let v samostanu trapistov Gedzemani v državi Kentucki. Molčal je dolgo vrsto let, kakor to predpisuje red trapistov. Pred letom dni je izstopil iz samostana z motivacijo, da je „protestantska oblika cerkvene organizacije prava in originalna cerkvena oblika" ter da so ga spisi sv. Pavla, katere je študiral, dovedli do prepričanja, da celibat ni nikaka dolžnost za klerika.

Muči Vas glavobol? Zobobol? Trganje v udih? Malo Fellerjevega pravega Elsa-fluida in odpravljene so bolečine! 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici 42 K. Državna trošarina posebej. Fellerjev Elsa-mentolni črtnik en komad 12 K.

Želodec Vam ni v redu? Nekaj pravih Fellerjevih Elsa-kroglic! Te so dobre! 6 škatlic 18 K. Pravi balzam 12 steklenic 72 K. Prava švedska tinktura 1 velika steklenica 20 K. — Omot in poštarina posebej, a najceneje, *Eugen V. Feller, Stubica donja, Elsa-trg št. 360, Hrvatska.*

Iz Havre v Ameriko samo 6 dni.

Edina najkrajša črta preko Havre, Cherbourg in Antwerpen v Newyork.

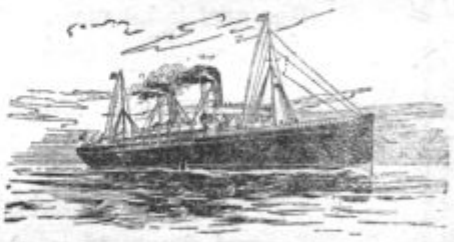

Vozne listke in zadevna pojasnila izdaja edina koncesijonirana potovalna pisarna

IVAN KRAKER V LJUBLJANI

Gosposvetska (Marije Terezije) cesta št. 13 (Kolizej).

Delniška glavnica: K 30,000.000

Jadranska banka :: Podružnica Ljubljana

Rezerve: okrog K 10,000.000

Centrala: Trst. Podružnice: Beograd, Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Maribor, Metkovič, Opatija, Split, Sarajevo, Šibenik, Zader, Ekspozitura Kranj.

Sprejema: Vloge na knjižice. — Vloge na tekoči in žiro-račun proti najugodnejšemu obrestovanju. — Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja: Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predujme: na vrednostne papirje in na blago, leže v javnih skladiščih. Daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema: Borzna naročila in jih izvršuje naj kulantneje.

Brzojavni naslov: Jadranska.

Telefon št. 257.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA V LJUBLJANI

Stritarjeva ulica štev. 2. Podružnice v Splitu, Trstu, Celovcu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru in Borovljah; bančna ekspozitura v Ptuju.

Delniška glavnica in rezerve okrog K 50,000.000·—

Telefon št. 261.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, = valut in dovoljuje vsakovrstne kredite. =

Brzojavni naslov: „Banka".

Odgovorni urednik Luka Sila. Izdaja Konzorcij Domovine. Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.